

ԱՐՄԵՆ ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ

դ.գ.թ.

Ինչդիսի հայաստան կունենանք դեկտեմբերյան ընտրություններից հետո

Ընդհանրապես կանխատեսում կատարելը գիտնականի գործը չէ, այն նաեւ լուր անհանգիստ աշխատանք է, որովհետեւ ինչ-որ հանրակրթական դեմոկրատիայի կասեցումը կասեցնում է իրեն, իսկ հակառակ դեպքում կասեցնում է իրեն, թե ի վիճակի չեն վերլուծություն կատարելու: Կանխատեսել հեղափոխությունները, ընդհանրապես համարվում է, որ հնարավոր չէ, սակայն հասարակագետների մոտ միաժամանակ կա կարծիք, որ հետեղափոխական զարգացումները ոչ միայն կանխատեսելի են, այլ նույնիսկ որոշ առումով զարգացում են դասակարգվում հայտնի օրինակաբանությունների սկզբունքով:

Արդյո՞ք Հայաստանում հետեղափոխական կոչվող շարժումը կգնա զարգացման իր ուղով, հայկական ուղիով, թե՞ այստեղ եւս առկա են դասակարգվող օրինակաբանությունները, որոնք բազմիցս կրկնվել են աշխարհի տարբեր երկրներում: Այս հարցի դասակարգումը նախ եւ առաջ ընկած է այն հարցից, թե արդյո՞ք տեղի ունեցածը դասական առումով կարող ենք կոչել հեղափոխություն, թե՞ ոչ:

Կա դասագրքային ճանաչողություն, որ հեղափոխություն է կոչվում այն գործողությունը, որի արդյունքում տեղի են ունենում հասարակարգային անցումային փոփոխություններ: Օրինակ համարվում է, որ ֆրանսիական մեծ հեղափոխության արդյունքում Ֆրանսիայում եւ ընդհանրապես Եվրոպայում անցում կատարվեց ֆեոդալական համակարգից դեմոկրատիապետական համակարգի:

Չեզոքապես, այս սրամաքանությանը բարձրագույնը, համարվում էր, որ Ցարական Ռուսաստանում տեղի ունեցած հոկտեմբերյան հեղափոխության արդյունքում անցում կատարվեց բուրժուական հասարակարգից դեմոկրատիկ սոցիալիստական: Ասեղծված խորհրդային Միությունը հանրային արժեքների սիրալիցանում ու բաշխման իր համակարգով եւ առաջարկվող արժեքականարգով էականորեն տարբերվում էր բուրժուական գործող հասարակարգերից:

Սակայն, երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո սկսված աղաքա-

ղութացման շարժումները եւ լուր անհանգիստ աշխատանքները ներկայացվում էին որպես հեղափոխություններ: Որոշ երկրներում նոր ուժերը փորձում էին մտնել խՍՀՄ համակարգը, մյուսներում՝ ամերիկյանը:

ԽՍՀՄ-ի փայլունը ի հայտ բերեց եւս մի ճանաչողություն: Արեւմուտքը հրաժարվել է բուրժուական հասարակարգ հասկացողությունից, որն ուներ բացասական իմիջ, եւ նախընտրում էին այն կոչել ռուսական հարաբերությունների հասարակարգ: Սակայն, անկախ մասնից, թե այն ինչպես կկոչես, դարձ էր, որ այդ հասարակարգը հավասարության մասին իր լոզունգների դասակարգում անհավասարության համակարգ է, քանի որ կան փոքրաթիվ հարուստներ եւ մեծաթիվ աղքատներ:

90-ականների սնտեսական բուռն աճը չնայած այդ անհավասարության վերացմանը, այլ ընդհակառակը՝ միայն խորացրեց ճեղքվածքը աղքատների ու հարուստների միջեւ: Անկախացած Հայաստանը եւս ընդունեց, այսպես կոչված, ռուսական հարաբերությունների, իսկ իրականում՝ զարգացման բուրժուական ժողովրդավարության ձեռք: Արդյունքում երկրի հարստությունը հայտնվեց ընդամենը մի քանի ընտանիքների ձեռքում, իսկ բնակչության 30%-ը մինչ օրս գտնվում է ծայրահեղ աղքատության ճիւղում:

Հայաստանում խորացող աղքատությանը գումարվում էր նաեւ արդարության դեմադրությունը, քանի որ ֆաղաքական աստիճանները հայտնված ու չփոխվող նույն դեմքերը հասկանալի կերպով ընկալվում էին որպես ստեղծված իրավիճակի հիմնական մեղավորներ: Նիկոլ Փաշինյանի կողմից սկսված շարժումը բնակչության մեծ մասի կողմից ընկալվեց որպես այս իրավիճակը փոխելու հնարավորություն եւ ֆաղաքական իշխանությունը հեռացնելու շանս:

Ինչը եւ կատարվեց, ու արդեն մայիսից մինչ օրս ունենք նոր կառավարություն վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանի գլխավորությամբ: Հետեւելով վերջինիս ֆաղաքա-

կանությանը, հասկանալի է դառնում, որ նա հետեղափոխություն փորձում է իրականացնել արդարության վերականգնման իր սեւակայնը, ինչը նա եւ իր շարժառի կողմից ընկալվում է որպես մայիսյան բարձրահանգի դասակարգների կառավարության մեղադրանքով բանցարկի մատչելու ֆաղաքականություն:

Այսինքն, ներկա իշխանությունների գործունեության սրամաքանությունը եւ բնակչության մի հսկայական զանգվածի կողմից նրանց աջակցությունը հիմնվում է նախկինների՝ «կոռուպցիոնների» ու ներկայիս «արդարների» միջեւ դասակարգի վրա: Սակայն «լուծելով» այս հարցը, կառավարությունը չի կարողանում կարգավորել հիմնական խնդիրը՝ աղքատության վերացումը:

Հասկանալի է, որ սա միանգամից, մեկ օրում, կամ թեկուզ 7 ամսում անել հնարավոր չէ, սակայն որոշակի փայլեր այս ուղղությամբ կարող էին եւ սեւակայն լինել, ինչը գոնե այս դասին չկա: Հիշեցնենք, որ օրինակ 2019թ. ներկայացված բյուջեով նախատեսվում է բարձրացնել ԱԱԾ աշխատողների աշխատավարձը, իսկ օրինակ ուսուցիչների ու բուժաշխատողների մասին ոչինչ չի ասվում:

Այսինքն՝ նախկին «լաշի» ու ներկա «լավի» միջեւ ժողովրդավարություն վայելող դասակարգի այս ձեւաչափը կատարվի այս սարվա դեկտեմբերի 9-ը, երբ խորհրդարանը եւս ամբողջությամբ անցնի վարչապետի ու նրա թիմի վերահսկողության ներքո: Հասկանալի է, որ ԱԱԾ-ի կողմից կազմակերպվող «մասկոտները» կդադարեն նախկին հետաքրքրությունը ներկայացնել բնակչության գոնե մեծ մասի համար, եւ մարդիկ կդադարեն հաջորդ հարցի՝ հացի խնդրի լուծումը:

Ահա այստեղ է, որ ներկա կառավարության անցած 7 ամիսների ամօգուտ աշխատանքը եւ հետեւանները ի հայտ կգան: Բնակչությանը «կերակրել» արդարության մասին ու նախկիններին բու-

ցելու խոստումներով, արդեն բավարարվել է: Զարգացողները «զարմանալիորեն» կհայտնաբերեն, որ իրականում իրենց կյանքում ոչինչ չի փոխվել, իրենք շարունակում են խաղապիտակ նախկին աղքատության մեջ, իսկ իրավիճակը նույնիսկ ավելի է վատացել:

Ահա այստեղ է, որ նույնիսկ իշխանություններին աջակցող հասարակագետները կսկսեն կասկածել, որ տեղի ունեցածը կարելի է կոչել հեղափոխություն, քանի որ հասարակ մարդու կյանքում ոչինչ չի փոխվել: Ընդամենը փոխվել են դեմքերը՝ նախկին գործողություններին փոխարինել են դասակարգի տարբերակներ, որոնք ընթացիկում բացարձակ իշխանության հանդիմանող, լուր անհանգիստ կերպով վերածվում են գործողության:

Այսինքն, ստեղծվել է դասակարգային իրավիճակ, երբ նախկինների գոյությունը, սլյալ դեմքերով՝ ՀՀԿ-ի, արդարացում էր ներկայիս անթափանցությունը: Նախկինների վերջնական հեռացումը ներկայիս դեմք է ստիպի արդեն լծվել լուր անհանգիստ, երկիրը աղքատությունից դուրս բերելու եւ Հայաստանում կյանքի որակը բարձրացնելու համար:

Իսկ դա համար գիտելի է փորձ է դեմք՝ արհեստավարժ մասնագետներ ու կառավարիչներ, ովքեր կկարողանան մշակել դեմքերից զարգացման ռազմավարությունը ու կգնան իրենց իսկ գծած ֆաղաքականության հետեղից: Սա դեմքերից զարգացման կարեւորագույն դասակարգից մեկն է, ինչը, գոնե այս դասին, չի իրականացվում եւ կարող է հանգեցնել բացասական հետեւանների արդեն հաջորդ սարվա զարմանքը:

Սկսեմք, որ այս «հեղափոխությունից» ֆինանսապետ առաջին շաբաթը է Սամվել Ալեքսանյանը՝ ֆիկ Սամոն, որի ֆաղաքականները դեռ մայիսից սկսած արտադրում էին գլխարկներ եւ շաբլոններ՝ «Դուխով» մակագրմամբ կամ Նիկոլի դեմքով: Ալեքսանյանը արտադրում է նաեւ «Թավեյա» կոչվող օրիներ: Այսինքն հարուստները շարունակում են հարստանալ, իսկ աղքատները՝ ավելի աղքատանալ:

Սոնա Հովհաննիսյանը կունենա ժամանակավոր պաշտոնակատար

ՀՀ ԿԳ նախարարի դասակարգված Արախի Հարությունյանի ֆեյսբուքյան էջից տեղեկանում ենք, որ Կոնսերվատորիայի ղեկավարի ժամանակավոր դասակարգված Արախի Հարությունյանի հիմնադիր եւ խմբավար Սոնա Հովհաննիսյանը:

«Այսօր իմ հրամանով դիրժուր, «Հովեր» երգչախմբի հիմնադիր-ղեկավար, արվեստի վասակավոր գործիչ, դիրժուր Սոնա Հովհաննիսյանը նշանակվել է Երեւանի Կոնսերվատորիայի ղեկավարի ժամանակավոր դասակարգված: Ընդհանրապես եմ Սոնա Հովհաննիսյանին: Անվերադաս վասակավոր ղեկավարի ժամանակավոր դասակարգված: Լավագույն փոփոխությունները շարունակվում են»,- գրել է Արախի Հարությունյանը:

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Ելի, փաստըն, չկա: Ավելի ճիշտ կա, բայց այն Նիկոլ Փաշինյանի կառավարությունը չէ, ոչ էլ Արամ Չավենի Սարգսյանի հանգստացմանը ու զգացմունքային ելույթները, ոչ էլ նույնիսկ Արսակ Չեչյանի իրավական գիտելիքներն ու փորձառությունը: Ելի Լուսավոր Հայաստանն է, միայն: Նկատելի ունեն այս անունով կուսակցությունը, ոչ թե նրանակը: Այսինքն Լուսավոր Հայաստան կուսակցության գրասենյակում մի օր նստել են Էդմոն Մարուխյանի գլխավորությամբ ու սկսել մտածել, լավ ի՞նչ անենք, որ Հայաստանը վերջապես դառնա լուսավոր: Հավանաբար Հայկ Կոնցորյանը հայտարարել է՝ իսկ ինչո՞ւ ենք մեծ մեծ անհանգստանում այս հարցով, ընդհանրապես Փաշինյան Նիկոլ: Մարուխյանն էլ, գուցե մեղմ ժողովարար է ու դասաստանել, թե գիտես, Հայկ, այ եթե մեծ չլինեիր Նիկոլ Փաշինյանի կողմից՝ նա չէր կարող հաղթել: Հայկն էլ հասկացել է, որ իրականում այդպես չէ ու դիմում է գրել՝ Լուսավոր Հայաստանից դուրս գալու: Թե ի՞նչ կանի Լուսավոր Հայաստանն առանց Հայկ Կոնցորյանի, Էդմոն Մարուխյանն ավելի լավ կհամար, իսկ թե ի՞նչ կանի Հայկ Կոնցորյանը՝ առանց Լուսավոր Հայաստանի, Նիկոլ Փաշինյանն ավելի լավ կհամար: Այստեղ կարեւորն այն է, թե ի՞նչ կանի Լուսավոր Հայաստանն առանց Էդմոն Մարուխյանի: Բանն այն է, որ այս կուսակցության, օրինակ, վարչապետի թեկնածուն Նիկոլ Փաշինյանն է, ճիշտ է, մարդիկ հայտարարում են, որ իրենք Փաշինյանի կառավարությանը ընդդիմություն են լինելու: Երեւանի ֆաղաքական թեկնածուն էլ Արսակ Չեչյանյանն էր, որը բոլորովին այլ կուսակցությունից է ու եւս չի հավանում, որ Լուսավոր Հայաստանը չառնուրդն էր Էդմոն Մարուխյանի վրա:

առաջարկել վարչապետի թեկնածու մեկին, ում հետո դեմք է ընդդիմություն լինել: Ամեն դեմքում Լուսավոր Հայաստանում լավ երիտասարդներ կան, Ռեմարկ կարդացած, Արեւմուտքում լուր անհանգիստ է: Երեւան-Տեւա-Սոփոկոս: Երեւան է, սովորելն ուրիշ բան է, գործելը՝ բոլորովին այլ: Եթե նույնը լինե, Լուսավոր Հայաստանը վարչապետի սեփական թեկնածուն էլ կունենար, ֆաղաքական էլ, շեմի լիազորի էլ, սեղանի թամարայի էլ: Հիմա չունի, միայն նրանակ ունի... Եւ հենց այստեղ դարձվում է մի արտադրանք կա, ելի՞ ոչ:

Լույս կա, ելի՞ ոչ

ԵՐՎԱՆԴ ԱԶՍՏՅԱԼ

Պետրոսյան, ԱՄՆ

Բոլթոնի դրոշմները Կովկասում

ամից, երբ Հայաստանի նախկին դաշնակցության նախարար Վիգեն Սարգսյանը Փաշինյանի արժանի փոխարինողը...

Կոնգրեսի ընդունած «Ազատության դաշնակցության» օրենքի երկարամյա 907 հոդվածի (որն արգելում էր ամերիկյան զենք վաճառել Ադրբեյջանին) վերանայմանն ուղղված թրամփի կառավարության առաջիկա որոշմանն անդադարեցրելով...

Ամերիկացի դաշնակալը էլ ավելի բարդացրեց խնդիրը, երբ Հայաստանին առաջարկեց ամերիկյան զենք գնել: Այդ առաջարկն էլ երկայնիք էր. առաջինը փորձ էր արվում հավասարակշռություն մտցնել եւ դրանով արդարացնել Ադրբեյջանին ամերիկյան զենք վաճառելը...

Ամերիկացի դաշնակալը էլ ավելի բարդացրեց խնդիրը, երբ Հայաստանին առաջարկեց ամերիկյան զենք գնել: Այդ առաջարկն էլ երկայնիք էր. առաջինը փորձ էր արվում հավասարակշռություն մտցնել եւ դրանով արդարացնել Ադրբեյջանին ամերիկյան զենք վաճառելը...

Բոլթոնը չեղանցեց նաեւ իրանական հարցը, որը դարձել է Վաշինգտոնի սարածաբանական...

յին փոխարինողության հիմնաբար: Նա արդեն ֆանդիտորը անգամ կրկնեց այն հանկերգը, որ Իրանը դարձել է «ահաբեկիչների կենտրոնական բանկը»...

Բոլթոնը գովարանեց Փաշինյանին եւ նրա թավալա հեղափոխությունը, ավելացնելով, որ այժմ նա ավելի մեծ լիազորություններով կարող էր իրականացնել իր փոփոխությունը: Նա խոստերի մեջ նկատելի էր նուրբ ակնարկն այն մասին, թե Հայաստանը ղեկավարվում էր ամերիկյան դաշնակցության...

Այսպիսով Հայաստանի միակ երկու գործընկերները գտնվում են Վաշինգտոնի թեմայական դաշնակցության: Սառը ժամանակներում ընդդեմ Ռուսաստանի սասկալանում է, մինչ թե՛ ժամանակներում ընդդեմ Իրանի ռադիկալացիոն...

Բավական ժամանակ երկրի երեսից սրբելու ստառնալիներին հետո, նախագահ Թրամփին հաջողվեց հակասությունները վերացնել Հյուսիսային Կորեայի հետ եւ ստիպել նրա առաջնորդին բանակցությունների սեղանին շուրջ մտնել: Եթե նա նույն գործելանքն է օգտագործում Իրանի հարցում, ապա հույս հայտնեմ, որ ամեն ինչ բարեհաջող ավարտվի ու նենամալու: Այլապես աղետալի հետեանմներն ինչպես սարածաբանում, այնպես էլ աշխարհում, ամխոսակալի էլ լինելու: Թարգմ. ՎԱՍԻԿԱՆԻԱՆԻ (The Arm. Mirror-Spectator)

Մ. Նահանգների նախագահ Դոնալդ Թրամփի ազգային անվանագրության հարցերով խորհրդական Ջոն Բոլթոնը վերջերս այցելեց Մոսկվա եւ Կովկաս: Ռուսաստանի դաշնակցության այրերի եւ մասնավորապես նախագահ Վլադիմիր Պուտինի հետ հանդիպումներում նա անսովոր զարմանքով նրան հարցրեց, այն աստիճան, որ MSNBC-ի հաղորդավար Ռեյչլ Սեդոուն իր ծրագրում ծաղրածանակի ենթարկեց նրան: Բայց հենց ժամանեց Կովկաս, վերագրվել իրեն բնորոշ կոչ, ինքնավստահ ու ռազմասենյակ դիմագիծը: Նրա առաջնությունը հստակ էր բոլորին, բայց փոխարկված էր իբր խաղաղություն եւ կայունություն հաստատելու նպատակով էր այցելում սարածաբան: Նրա խոսքերն ու գործողություններն, այնուամենայնիվ, կասկած չէին թողնում, որ նա եկել էր ֆաղափական դաշնակցում առաջացնելու:

Նրա առաջնությունը երկայնիք էր. առավել մեկուսացնել Ռուսաստանին եւ իր իսկ բնորոշ մամբ «սեղմել», ծանր դրության մասնել Իրանին, կարծես միայն ամերիկյան միջամտությունն էր դակասում էլ ավելի թե՛ ժամանակն համար իրավիճակը կովկասյան սարածաբանում:

Իր ուղեւորության ընթացքում Բոլթոնն այցելեց Վրաստան, Հայաստան եւ Ադրբեյջան, յուրաքանչյուր երկրում փորձելով էլ ավելի ընդգծել իր դաշնակցիչ առաջնության սարածաբան:

Վրաստանում նա կրկնեց, որ ՆԱՏՕ-ում անդամակցելու այդ երկրի հարցը դեռեւս լինարկման ընթացքում է, որովհետեւ կառավարված է Ռուսաստանին մեկուսացնելու գլխավոր հարցի հետ: Ի դեպ, նման ֆաղափականությունը հակասում է ԱՄՆ նախագահ Ռեյդանի եւ խորհրդային Միության գլխավոր ֆարսուղար Գորբաչովի միջեւ կնքված համաձայնությանը, որտեղ նշված էր, որ ՆԱՏՕ-ն այլեւս ստառնալիներ չի առաջացնի Ռուսաստանի սահմաններում, ֆանիցուրս դաշնակցություն մեղմացնել էր:

Իրականում, ենթադրվում էր, որ սառը դաշնակցության ավարտով,

ՆԱՏՕ-ն, որդես կառույց, դառնում է հնացած, ժամանակավրեպ, ինչպես Վարձավայի Ուխտը: Բայց հենց խորհրդային Միությունը խորհրդակցեց, եւ Մոսկվան կորցրեց իր երբեմնի հզորությունը, երկու գերմեթությունների միջեւ ստորագրված համաձայնությունը կորցրեց իր ուժը, եւ ՆԱՏՕ-ն դարձյալ սկսեց ստառնալիներ մի նոր սառը դաշնակցություն մեղմացնելու:

Բացի Ռուսաստանի սահմանները օղակելուց, կառույցը մտադիր է եվրոպական երկրներին վերցնելու իր հսկողության տակ: Չնայած Ռուսաստանն արդեն իսկ վերածվել է երկրորդ կարգի մի երկրի, նրա դեմ ստառնալիներ դեռեւս շարունակվում է՝ արդարացնելու համար ՆԱՏՕ-ի վերագիծումն ու ընդարձակումը:

Բոլթոնը մանրակրկիտ հաշվարկել էր իր հայտարարությունները: Վրաստանին ու Ադրբեյջանին նա դասեց ռազմավարական դաշնակցությունների շարքում, մինչ Հայաստանին համարեց առաջնային հետախույզությունների երկիր: Այդ բնութագրումներով նա փաստորեն վարձահատուց էր լինում նախ Վրաստանին՝ դաշնակցություն համար Ռուսաստանին մեկուսացնելու ամերիկյան ֆաղափականությունը, եւ երկրորդ Ադրբեյջանին՝ դաշնակցություն համար Աֆղանստանում Ամերիկայի ռազմական

նկրումները եւ Իսրայելի հետ գործընկերությունը:

Հայաստանը նույնպես գործողություններով աչքի չէր ընկել, որ արժանանար գովասանքի կամ վարձահատուցության: Նրան առաջարկվեց օժանդակել Մ. Նահանգների իրանյան ֆաղափականությունը:

Բոլթոնը նաեւ անդադարեցրեց դարաբայան հակամարտությունը խաղաղ ճանադարհով կարգավորելու հարցին: Որդես ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահող երկրի, Մ. Նահանգները առաջ էր ֆաշելու երկու կողմերին գոհացնող կարգավորում: Հաշվելու առնելով Հայաստանում իր առաջնությունն ավարտող դեպքում Ռիչարդ Միլզի սաղիչ հորդորները սարածաբանի միակողմանի հանձնման առնչությամբ. կարելի է եզրակացնել, որ Մ. Նահանգները ինչ-որ կասկածելի մի գործարք է նախատեսում իրականացնել: Չնայած Բոլթոնը մանրամասն չբացատրեց, սակայն երևանում ենթադրություններ սկսեցին հնչել, որ դարաբայան կարգավորումը կարող էր սեղի ունենալ ի գին սարածաբայան զիջումների: Հասարակ մարդիկ եւ նույնիսկ որոշ ֆաղափագետներ հավաստեցին, որ առնվազն մեկ բովանդակությամբ առաջարկ ներկայացվել է Նիկոլ Փաշինյանի հետ առանձնագրույցի ընթացքում: Բոլթոնը հազիվ էր հեռացել Երե-

ՏԱՊԿ գլխավոր ֆարսուղար կդառնա Բելառուսի ներկայացուցիչը

Հավաքական անվանագրության դայանմագրի կազմակերպության (ՀԱՊԿ) նոր գլխավոր ֆարսուղար կդառնա Բելառուսի ներկայացուցիչը: Այս մասին հայտարարել է Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաևը Աստանայում, ՀԱՊԿ Հավաքական անվանագրության խորհրդի ընդլայնված կազմով միջոցառմանը: Հայաստանն ուզում էր Յուրի Խաչատրյանին փոխարինել մեկ այլ ներկայացուցիչով (գեներալ Վադարցակ Հարությունյան), սակայն, ինչպես երևում է դա չի հաջողվել: Վերջնական որոշումը կկայացվի դեկտեմբերի 6-ին, Սանկտ Պետերբուրգում: ՀԱՊԿ միտքն մասնակցում էր Հայաստանի վարչապետի դաշնակցությանը: Մ. Խ.

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱԼ

Նոյեմբերի 3-ին Լոնդոնում տեղի է ունեցել մի շարք կարեւոր բան: Հայկական բարեգործական ընդհանուր միությունը գալաղնթիվ է կազմակերպել, որին մերկա է եղել նաեւ Հայաստանի ֆուտբոլի ազգային հավաքականի ու Լոնդոնի Արեւմտյան, ավելի ճիշտ՝ Լոնդոնի Արեւմտյան ու Հայաստանի ազգային հավաքականի կիսադաշնակալ Հենրիխ Մխիթարյանը: Բայց դա չէ ամենակարեւորը, այլ այն, որ Հենրիխ մեծակ չի եղել միջոցառմանը, ավելի՛ն՝ Հենրիխ այլեւս մեծակ չէ: Երբեք է, Հենրիխի կողմին, ինչպես միշտ եղել է մայրը՝ իսկին Մարիա Թաշյանը եւ ֆուտբոլ մանկուց Լոնդոնի Արեւմտյան երկրորդու Մոնիկան, ինչպես նաեւ Յուրի Ջուրկաեֆը: Բայց, կներեմ, ամենակարեւորն այն է, որ Հենրիխն ուղեկցել է Բեթի Վարդանյանը: Այսինքն Հենրիխի ձեռքը բռնած ֆայլել է, կողմին կանգնել է, հենց կողմին կանգնած էլ լուսանկարվել է:

Ըստ բազմաթիվ աղբյուրների՝ Բեթին Հենրիխի ընտրվել է, նա նաեւ ըստ որոշ տեղեկությունների, Գրանդ Հոլդինգ ընկերության սեփականատեր Միխայել Վարդանյանի դուստրն է: Թե կոնկրետ ինչ նպատակով է Բեթին ուղեկցել Հենրիխին ու ինչ կադ ու-

Տերիխ Երջանիկը

նեն իրար հետ, չգիտեմ, խոսքը մեր մեջ՝ դա մեզ չվերաբերող հարց է: Այստեղ ուշագրավն այն է, որ Հենրիխ Մխիթարյանը Լոնդոնում Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության լոնդոնյան գրասենյակի գալաղնթիվին դարձեաւսրվել է, ուշագրություն, Հայաստանի եւ աշխարհի երիտասարդների համար գործարած մարդասիրական ջանքերի եւ իր ազգային ինքնությանը հավասարի մնալու համար:

Չվիճարկեմ: Մանավանդ որ հաստատ չգիտեմ, թե Հենրիխը, օրինակ, Հասարակածային Գվինեայի երիտասարդների համար ինչքի է արել, կամ Կոնգոյի գեաբերանին ֆուտբոլի խաղացողներին ֆանի գնդակ է մկիրել: Այստեղ այլ նրբություն կա, որը կոչվում է ֆուտբոլ: Հիշեցնեմ, Մխիթարյանը ոչ թե բարեար է, ոչ թե մարդասեր է, ոչ թե ազգային ինքնությանն անմնացորդ հավասարի մեղմացնող ուսերին աշխարհում դասվող հայրենասեր, այլ նախ եւ առաջ ֆուտբոլիստ է: Ու հիմա վաս է խաղում, այնքան վաս, որ 90 րոպե խաղում է միայն Հայաստանի ազգային հավաքականում, այն էլ՝ որովհետեւ նրի Մխիթարյան չունեն: Թե ինչ ղեկ է ազգովին արենեմ, որ Հենրիխ գոլ խփի, կամ գոնե գոլային

փոխանցում կատարի, եւ չգիտեմ: Օրինակ Լոնդոնի Արեւմտյան հանդիպումները մեկնաբանող հայ մեկնաբանները ողորում են, որ Հենրիխը շարունակում է դրսեւորել իր լավագույն որակները, կարող խաղը, տեսնել դաշնը, ու հավանաբար այդ խոսքերով ուզում են գոտեղմող մեր տղային՝ հույս ունենալով, որ Հենրիխը խաղի ժամանակ ակադեմիկալներով լսում է նրանց ու խանդավառվում ազգային ինքնությամբ, բայց իմ կարծիքով ղեկ է ֆննադատել... ոչ միայն Հենրիխին: Բոլորին, ովքեր իրենց գործը վաս են անում՝ կադ չունին, որովհետեւ կառաւակե՛ր են, ոչ ոլորՖեպիոնալ, թե՛ ուղղակի վաս մարգավիճակում են: Հենրիխը նրանցից մեկն է միայն, նրանք աս են, ամենուր են: Ուղղակի մեմ միմչեւ թավալա հեղափոխությունը մի ժողովուրդ էին, որի ուրախանալու միակ աղիքը Հենրիխ Մխիթարյանն էր: Բայց ֆանի որ թավալա հեղափոխությունից հետո էլ առանձնադաշնակալ ուրախանալու բան չունենեմ, ուրեմն առաջարկում եմ հիմա էլ ուրախանալ Հենրիխի անձնական կյանքում կարեւոր փոփոխությանը, միմչեւ ազգային անվանագրության ծառայությունը երկրի սարածաբան կիսանաբերի նոր ֆուտբոլային տաղանդներ:

ՆԱԻՐ 3ԱՆ

Իրավապաշտպաններն ահազանգում են՝ ֆրեակասարողական հիմնարկներում բանտարկյալների կենսապայմանները ծանր են: Կան առողջական լուրջ խնդիրներ ունեցող դասադասյալներ, որոնք լռել են, նույնիսկ փաստաբաններին չեն ասել իրենց վիճակի մասին: Իսկ ինչո՞ւ են նրանք սարկներ շարունակ լռել: Որովհետև վստահ են, որ անպաշտպան են մնալու: անգամ եթե իրենց առողջական վիճակը կալանքի հետ անհամատեղելի է, դրանից ոչինչ չի փոխվելու: Դասադասյալ Արթուր Օսիմյանի օրինակը՝ առողջացրել: 12 սարվա ազատազրկման դասադասյալները առողջացրել է ՄԻԱԿ/ՁԻԱԴ-ով, հեղափոխել C-ով, գրանցված է Ավանի հոգեբուժարանում, չի կարող ֆայլել ու խոսել, անկողնային ռեժիմով հիվանդ է, բայց զսնվելիս է եղել կալանավայրում: Կալանքից դաշնային վարչապետության կենտրոնական միջնորդությունը մեղադրող կողմը բողոքարկել է վերաբնակիչ դասարանում, եւ 30-ամյա Արթուրին, որին աղբյուրն էլ է ժամանակ է մնացել, վերադարձել են կալանավայր: Սակայն փաստաբան **Լուսինե Չեյնայանի** ջանքերի շնորհիվ Արթուր Օսիմյանն արդեն 2 ամիս է՝ դուրս է եկել բանտից: Մինչև հիմա դասադասյալների առողջական վիճակի հետ կապված ինչքան դասական գործ հասել է միջազգային դասարաններ, բոլորը բավարարվել են, ու որդես տույ՝ մեր մեծագույնը գումարներ են բռնագանձվել: Մինչև հիմա որեւէ ուսումնասիրություն չի արվել ու վիճակագրություն չի կազմվել՝ դասադասյալների ֆանի տղոսի առողջական վիճակն է անհամատեղելի բանտային դասարանների հետ:

Արդարադատության նիզակները

Իրավապաշտպաններն ահազանգում են նաեւ մուրացիկ երեխաների խնդիրների մասին: Փողոցներն ու այգիներն իրար մեջ բաժանած՝ մուրացիկ երեխաներն անձեռնմխելի բիզնես ունեն: Սա առաջին հայացքից անմեղ մի բան է թվում, բայց փաստաբաններն իրենց փորձից են ասում՝ մուրացիկ երեխաները լուրջ խնդիրներ են: Նրանց փողոցային կյանքի դասադասյալները բազմապատկեր են՝ սոցիալական, կրթական, ընտանեկան եւ այլն: Այս աստիճանը եւս լուրջ ուսումնասիրության կարիք ունի, այնպիսի ուսումնասիրության, որի հիմունքն ոչ թե գրեթե լինեն, այլ բազմապատկեր հետազոտություն, դասադասյալների հետազոտություն կարող է լինել: Դասադասյալների ուսումնասիրություն, անհասկանալի մոտեցում, անձնական ճակատագրերի հոգեբանական վերլուծություն:

Իրավապաշտպաններն ահազանգում են նաեւ թրաֆիկանտների մասին: Թուրքիայի հետ դիվանագիտական հարաբերություններ չունենալու դասադասյալ այդ երկրում կասարվող մարդկանց առեւտուրը չի որակվում ու չի հիմնավորվում՝ որդես թրաֆիկանտ: Եթե Հայաստանի ֆալսիֆիկացիների վաճառքի դեմքերը, օրինակ՝ Արաբական Եմիրություններում կան Եվրոպայում են իրականացվում, դրանց փաստաբանական հիմնավորում սրվում է, իսկ Թուրքիայի դեմքում՝ ոչ: Փաստաբան Լուսինե Չեյնայանը դասնում է. «Դեռաժի աղջիկներին հեփաթային աշխատանք են առաջարկում Կիոտոսում, բայց չեն ասում՝ Կիոտոսի հունական, թե թուրքական սահմանին: Ու նրանք ծողակն են ընկնում: Մեր կանայք ու աղջիկները թրաֆիկանտի գող են դառնում անիրազեկվածության հետեւանով»:

Համայնքում. դասադասյալները սղասում էին դեռ 2015 թվականից: Փաստաբանները զարմացած են. համայնքում վերաբերյալ սեղեկությունները նրանք դասադասյալները սղասում էին դասադասյալներից: Եթե նախկինում համայնքում է սացել դասադասյալների 20 տղոսը, առաջ նոր Հայաստանում համայնքում արժանանալու է 70 տղոսից ավելին: Համայնքում, առաջադաս, գաղտնի ակն է: Չի կարելի համայնքում մասին սեղեկությունները հրապարակել, որովհետև կոռուպցիոն ռիսկերն այդ դեմքում կմեծանան: Համայնքում գաղտնիությունը չափազանցելու դեմքում հավանականությունը մեծ է, որ մանր հանցագործությունները կասանան: Հանցագործները կմեծան, որ միեւնույն է, իրենք էլ են համայնքում ենթարկվելու: Մինչդեռ համայնքում մասին սեղեկություններն առաջինը հասանելի են դարձել դասադասյալներին: Այն, որ համայնքումը սարածվեց «Սասնա ծռերի» վրա, բայց

չսարածվեց «Նորի բանդա» անունը սացած խմբի վրա, փաստաբաններին հերթական մտադրության առիթն է սվել: Ի վերջո, թե «Սասնա ծռերի», թե «Նորի բանդայի» նմաստն ի՞նչպիսիքություն իրականացնելն է: Ընդ որում՝ «Սասնա ծռերի» դասադասյալները հրազեն է կիրառվել, մարդիկ են զոհվել, ՊՊԾ գումարն է գրավվել, իսկ «Նորի բանդան» որեւէ գործողություն չի կատարել, հետեւաբար, հնարավոր չէ առաջադասել խմբի անդամների վստահավորություն կան կասարած գործողությունների վնասի ասիճանը:

Եթե դասական ի՞նչպիսիքությունը լուրջ թերություններ ունի, ֆալսիֆիկացի ուժերն ու ֆալսիֆիկացի ի՞նչպիսիքություններն ինչքան էլ երկնքից աստղեր իջեցնեն, դեռաժիկան հիմքերը խախտված են մնալու: Եթե դասական ի՞նչպիսիքությունը կասարյալ է, ֆալսիֆիկացի ոչ մի վայրկյան դեռաժիկան հիմքերը խախտվել չի կարող: Այս ճեմարությունները հասկացել են դեռ Հին Հռոմում ու Հունաստանում. այս ճեմարություններին հետեւում է եվրոպական աշխարհը: Անցումային արդարադատություն, ընտրվի արդարադատություն, սահմանադրական փոփոխություններ, ԱԺ-ի ցում, մեր ընտրություններ, հեռախոսային գաղտնիություններ, վեբլոգեր, համայնքում, առողջական վիճակի հետ անհամատեղելի կալանավորումներ. բարձր կարելի է շարունակել: Հայաստանում բացվող ամեն օրը մեզ աղբյուրն է անհավանական թվացող իրադարձություններով ու անակնկալներով: Կառավարությունից, ԱԺ-ից, ի՞նչպիսիքությունների «լայվ»-երից ամեն օր ցնցումների մեջ ենք ընկնում:

Դասական ոլորտի մարդիկ լուրջ անհանգստացած են. մեղիա-դասարան այսօր ամենակարգի վստահություններն են: Եթե երկրում իրավիճակ է փոխվել, ուրեմն ազատ ու քն-

նադասական խոսք մեծ է հնչի բոլոր մեղավորների հասցեին, որովհետև մտավարկություն կա, որ սայթափումներն ու բացթողումներն անդառնալի հետեւանների կիսագեցնեն: Հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտները կախված են մեկ օղակից՝ օրենքից, եթե օրենքը բոլորին անխախտ մույն հավասար դասարանները չի առաջարկում, «խոսքը ձկներին» թողած՝ «մանրամուկ» են ուսում, ուրեմն երկրում իրավիճակի փոփոխությունն արդար մղումների արդյունք է: Ուրեմն իրավապաշտպան համակարգը ծանայում է զուտ ֆալսիֆիկացի ու միջանձնային նմաստներին: Այս իրավիճակը բարձր է մտադրում:

Գործարար եւ Հ-2 հեռուստաընկերության սնորհն **Սամվել Մայրադեյանի** կալանավորման փաստը սարակուսանքի մեջ է գցել ոչ միայն նրա մեծերիներին, ընկերներին, մտավորականներին, այլեւ իրավապաշտպաններին: Հենց նրանք են, որ Սամվել Մայրադեյանի կալանավորումը օրինակաբանության են ստեղծում ոչ թե դիտարկելով՝ հայաստանում են, որ խախտանան միջոց կալանքն ընտրելն օրենքի խախտում է: Արդյո՞ր օրինաչափ է 10,5 սարի առաջ կառուցված օժանդակելու մեղադրանքով մարդուն դառնել կալանքի սակ, երբ հավանական կառուցված վերցնողն ու կառուցված սվողը չկան, երբ վարչապետ **Նիկոլ Փաշինյանը** հայաստանում է, որ անկախ սոցիալական դիրքից ու ֆալսիֆիկացի հայացքներից՝ բոլորը հավասար են օրենքի առաջ, որ անարդար, աղորհի ֆայլ Նոր Հայաստանում այլեւ չի լինելու: Փաստաբաններն անընդունելի են համարում նաեւ այն, որ կալանքը՝ որդես խախտանան միջոց փոխելու բոլոր անձնական միջնորդությունները, գրավի դասարանները, անձնական երաժշտականությունը դասադասյալները մեծում է: Արդեւ արդեւ Մայրադեյանի գույքի, հաշիվների վրա, արգելված է ստեղծությունը նրա հետ: Կալանքը որդես խախտանան միջոց ընտրվում է ծայրահեղ դեմքերում, երբ հավանականություն կա, որ կալանքի սակ առնվածը կարող է կասարել մանասիոկ մեկ այլ հանցագործություն: Կառուցված սակն ու վերցնելը, կառուցված սակն օժանդակելը դեռեւս առաջացված չէ, այսինքն՝ խոսքը կասարված ու վերջնորդությունն հասած, ավարտված գործողություն մասին չէ, բայց Սամվել Մայրադեյանը կալանքի սակ է: Մինչ առաջուցների հայտնաբերումը, մինչ հանգանակների բացահայտումը, ըստ օրենքի՝ ֆալսիֆիկացի մեծ է ազատության մեջ զսնվի, մանավանդ երբ նա ունի առողջական լուրջ խնդիրներ, անհամատեղելի՝ կալանքի հետ: Մեղադրական դասական ակտը չի եղել, բայց մարդն անազատության մեջ է: «Դրա փոխարեն թող փորձեն բացահայտել նախկինում կասարված այն հանցագործությունները, որոնք ծանր հետեւանների են հանգեցրել: Սամվել Մայրադեյանին առաջադրված մեղադրանքը մեր երկրում կասարված մյուս ծանր հանցագործությունների համեմատ շատ փոքր բան է: Նաեւ մեծ է ուսումնասիրվել անձը բնութագրող հասկանիչները: Շրջապատի, աշխատակալի, ընտանիքի կողմից ներկայացված բնութագրերին դասարանը մեծ ուժադրություն է դարձնում՝ որդես մեղմացուցիչ հանգանակներ»,-բացատրեց Լուսինե Չեյնայանը: Անձը բնութագրող հասկանիչները, սակայն, Սամվել Մայրադեյանի դեմքում որեւէ դեմ չեն խաղացել: Արդարադատության նիզակներ արձակողներն ուժեղ են եւ ո՞րն է նրանց իրական նմանությունը. ենթադրությունից համոզումով մեկ ֆայլ է: Մի բան դարձ է. Սամվել Մայրադեյանը ոչ թե կալանավորված է, այլ դասարան է:

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒՆՈՒՄՅԱՆ

Տգեսի ու դավաճանի միջև

Օրերս համացանցի հայկական սիրույթը ողողվեց մարտ ամսին Սեփանակերտում մեծ աղմուկ հանած Ասյա Խաչատրյանի՝ Թբիլիսիում արված լուսանկարներով: Ի՞նչ խոսք, Թբիլիսի բաժնու համար՝ մեքենա, կռիվ ու մանրադրի բերելու են գնում, բաժնու՝ հանգստանալու: Գաղտնի չէ, որ այնտեղ նաեւ լուսանկարվում են, ոչ մի վրաս բան չկա: Բայց մեր կառավարության աղջկանի վրա արարող կալանքն է նրանում, որ նա Թբիլիսիում հանդիմել է ազգությամբ ազերի տղայի, որն, ի դեմք, նախկին զինծառայող է, եւ որի ֆեյսբուքյան էջի գրառումներից հասկալ երեւում է, որ մասնակցել է 2016 թ. Ադրիկյան ֆառորյա դասարանում: Ավելին, իրենից «մի ֆանի հայի գլուխ» խնդրող ընկերներին հարցրել է՝ արդյո՞ք նույն հայերի ներքին օրգանները հարկավոր չեն «ֆալսաբանները համար»: Ահա, այսպիսի ընկերություն, որ խախտանալով է մեղադրական մակարդակով, թե ո՞րն է այդ մեղադրական մակարդակ ասվածը, դարձ կլինի ստրեյ:

Մարտի վերջերին Գաղտնի Խաչատրյանը հայաստան էր, որ Ասյա Խաչատրյանը սեփա կապեր ունի մի բարձր արդեւանցիների հետ, ավելին՝ անգամ եղել է Բաբկան: Իհարկէ, ոչ ոք չհավաստեց Խաչատրյանին, ֆանի որ, ի դասարանություն Ասյայի, հանդես եկան սասնայակ «նսկե, ազատամիտ երեսարդներ»:

Հիշալ լուսանկարների սարածումից անմիջապես հետո մի բարձր մարդապաշտպան-հումանիտար սկսեցին դասարանել Ասյային, ավելին՝ նրանցից ոմանք հայաստանեցի, որ իրենք էլ արդեւանցի ընկերներ ունեն եւ ցանկանում են ազատ շփվել նրանց հետ: Ահա, հասանք դասարանական մասին. օրինակ **ԶՊ** հոգաբարձուների խորհրդի անդամ **Լարա Ահարոնյանը** հայաստան էր, որ ինքն էլ ունի բազմաթիվ արդեւանցի ընկերներ, եւ Ասյայի արարի մեջ որեւէ վրաս բան չի տեսնում: **ԶՊ**-ի աջ կամ ձախ ձեռք կամ ո՞վ հանդիսացող **Լեւոն Բարսեղյանի** որդին՝ **Հայկ Բարսեղյանն** էլ իր երթին հայաստան, որ ինքն ուզում է ընկերություն անել արդեւանցիների հետ, գնալ նրանց տուն, հաց ուտել, եւ հակառակը: Դարձ է, չէ՞: Մնում է մեզ ասել՝ «տղա ջան, երբ գնալ»:

Չեմարքայական է, Լարա Ահարոնյանը, Հայկ Բարսեղյանն ու նրանց գաղափարակցները հասանք լքորեն հասկանում են խնդրի էությունը, հասանք գիտեն՝ ով է արդեւանցի: Գոնե մի փոքր տղայն են, թե անցյալ դարավերջին ինչ է կասարվել խորհրդային Արդեւանցի հայաբնակ երջաններում, կամ դասկերացում կազմում են՝ դրանից հետո ֆանի հայ է զոհվել ազերի դիտակահարի կրակոցից: Հուսով են՝ գոնե Ադրիկյան դասարանը չեն մոռացել, որին, ինչպես վերը նշվեց, մասնակցել է իրենց բարեկամ Ասյայի թորք ընկերը: Եթե նրանք այսֆանը չգիտեն, ուրեմն անհուսալի զգեսներ են, եթե գիտեն՝ ուրեմն դավաճաններ են, թող ընտրություն կասարեն զգեսի ու դավաճանի միջև: Այնուամենայնիվ, հույս են հայտնում, որ հայաստանաբնակ արդեւանցիները մի օր կհասնեն իրենց երազանքին ու կհայտնվեն հայկական դիրքերից այն կողմ, եւ տեղում կարժանան արդեւանցիական «հյուրասիրություն» ողջ մեծանքին: Բայց... Ասված, մի արասցե, որ արդեւանցի մի օր հյուրընկալվի հայի տանը... հազարներով զոհվել են այդ սնից դուրս եկող ծիրանի ծխի համար:

Թե ովքեր են Ասյա Խաչատրյանն ու իր զինակից դասարանները, ոչ մեկին համար գաղտնի չէ, բացի Լարա Ահարոնյանից, որը, ինչպես հասկացանք, «մեր ֆոլի քիթը է»: Մրանք սովորական բոյսեր են, որոնք ինչպես դասարաններ անում են, այնպես էլ դասարաններ սրողներն ու ոչնչանում են, ասենք՝ ոչ խաբի կղզակի «մեղրով»: Բայց թեմային առնչվող կարեւոր «բայց» կա, որին դեռեւս անդարձարձ ենք կասարել. ո՞ր է ԱՍԾ-ն ու այն դեկավարող Արթուր Վանեցյանը: Ո՞ր են ասֆալտի փողոց ու դասարանի ծեփող զիլ տղաները, ֆուտբոլ են խաղում, թե՛ չգիտեն այս ամենի մասին: Մի՞թե սա ազգային անվստահության խնդիր չէ, ինչո՞ւ Ասյա Խաչատրյանը մինչև հիմա չի կանչվել ԱՍԾ, ինչո՞վ են զբաղված այդ կառույցում: Կամ՝ ո՞ր են նորոյա «հայրենասերները», մարիտանա՞ են փաթեթավորում: Ո՞ր է Հովիկ Աբրահամյանի ամորհի ջրագծի տեղը, Ծ, գյուտ դարի, բացահայտած, Դավիթ Սանասարյանը, մեր ջրագծեր է հայտնաբերում, թե՛ գնացել է «փոփոկ ատուկի» հեռախոսը լիցվավորելու:

Սա՞ է, այսպիսին է լինելու մեր Հայաստանը, որտեղ է կառավարությունը, ինչո՞ւ չի լավում ժողովրդի ձայնը: Ժողովրդի անուկից անդադար խոսվում է ժողովրդավարության մասին, բայց երբ նույն ժողովուրդը տեսնում է, որ ինչ-որ աղջիկ կասկածելի կապի մեջ է իր զավակներին սղանող ազերու հետ՝ կառավարությունից՝ ձայն բարբառոյ յանադասի: Ներեցեք, ընկերներ, բայց մեր մորը շատ հին է: Հ.Գ. Սահմանին կանգնած իսկական հայեր կան ձեզնից ու ինձնից ջախել, որոնք բոլորից շատ են ուզում Բաբու գնալ... Անուտե՛՛ ո՛չ «ֆալսաբան» ուտելու:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ողոյ, որո՞քնուր, 1988 թ. ՌԱԿ անդամ

Թավոյա հեղափոխութեան արդյունքում երկրում տեղի ունեցած արմատական փոփոխություններն առիթ դարձան, որոշեցի վերանայվել ու նորոպի մեկնաբանվել մի ամբողջ շարք այնպիսի երևույթներ, ինչպիսիք են՝

ա) Հայաստան-Սփյուռք փոխադարձ հասկացված ու ընկալելի լինելու հիմնախնդիրը,

բ) Արցախյան հիմնախնդրի էության ճիշտ ըմբռնումն ու վաղուց իրականություն դարձած իրողություններին իրավական ճիշտ լուծում տալը,

գ) Երկրի ներքաղաքական դաշտն ու նրանում գործող կուսակցությունները ել այլն:

Առաջին երկու հարցերի մասին կխոսեմ մի փոքր ավելի ուշ: Իսկ ինչ վերաբերում է երրորդին, ապա կփորձեմ ներկայացնել հայրենիքում դասանշտ թուր նորմերին համադասասխան իրավական գրանցում ունեցող Ռանկավար Ազա-

նոկավածի սահմաններում ներկայացնել դրանք:

Առաջին ել ամենամեծ հարվածը կուսակցությունն ստացավ դեռևս առաջին նախագահի կառավարման ժամանակ: Մի դրա այնպիսի ստացվեց, որ Հայաստանի Ազգային ժողովում ռանկավարների խմբակցությունը կարծես ճնշվեց: Ընդհանուր առմամբ 21 անդամ ունեցավ: Ընդ որում, դրանում ներգրավվեցին հիմնականում խելացի, կիրք ել սարք բնագավառներում աչքի ընկած գործիչներ: Հենց այս փաստն էլ դարձավ այն հիմնականը, այն գլխավոր դասձառը, որ իշխանություններն զգուշանալիս ռանկավարներից: Այսպես կոչված արտաքին ճնշումները ցանկալի արդյունք չստացան ել նրանք անցան փորձված «բաժանիր, որ տիրես» մեթոդին: Դա դրսևորվեց հասկադա խորհրդարանական ընտրություններ ժամանակ, երբ կուսակցությունը դուրս գալով «Հանրադատություն» խմբակցության շարքից՝ առանձին մասնակցեց, ել լուրջ արդյունքներով, ընտրություններին, բայց ՀՀԿ-ի «հաշտվեցեք» խարդախեցին արդյունքները, ել կուսակցությունը դուրս մնաց խորհրդարանից: Տարբերույթ ու

ռանկավարները հաղթահարել են ոչ միայն անցողիկ շեղում, այլև անցել 8 տարի: Սակայն ամենավերջին տղեին այդ ամենն ի չի դարձավ ել Ազգային ժողով մուտք գործեց մինչ այդ անհայտ ՄԱԿ-ը: Տղավորություն թող չստեղծվի, թե դեմ ենք ՄԱԿ-ին կամ որեւէ այլ ֆաղաֆական ուժի: Ընդհակառակը, մեր ծագրային դրույթներում արձանագրված է, որ ՌԱԿ-ը ամենահանդուրժող ու մարդասեր ֆաղաֆական ուժ է: Այստեղ խնդիր մեկ այլ հարթությունում է հարկավոր դիտարկել: Դա իշխանությունների վերաբերմունքն ու անագնիվ դադարեցնել էր այդ «ընտրությունների» ել ձայների բաշխման նկատմամբ:

Դրանից հետո ՌԱԿ-ը ել նրա հայաստանյան կառույց ՀՌԱԿ-ը հայտնվեցին ոչ ցանկալի իրավիճակում: Տարբերույթ խոսակցությունները, «ըսի-ըսավը», որոշ կուսակցականների ոչ ճիշտ դադարեցնելը, հաճախակի դարձան կուսակցությունից հեռացումները, հասկադա ավագ սերունդին բնորոշ երբեմն չդասձառարանված խռովականությունը, երեւան եկած հին ու նոր խնդիրներն ու վեճերը ել, որ դակաս կարելու չի՝ ոճանց անհիմն հավակնու-

ՌԱԿ-ի երեկը, այսօրն ու աղազան

սական կուսակցության Կենտրոնական վարչության, իսկ Սփյուռքում ՌԱԿ թուր կառույցների գործունեությունը համակարգող ՌԱԿ Գերագույն խորհրդի մասին:

Առաջին հայացքից բարդ ու խճճված է թվում, թե ով ով է, սակայն իրականում ամեն ինչ դարձ է ու հստակ: 2015 թվականից հայաստանական հռչակված ել Հայաստանի Հանրադատության կուսակցությունների մասին օրենքի սառին համադասասխան իրավաբանորեն գրանցված ՌԱԿ-ը գործունեություն տեւ է ծավալի ՀՀ տարածքում: Իսկ ֆանի որ ՌԱԿ սփյուռքաբնակ անդամները օրենքով չեն կարող լինել ՀՀ-ու գործող կուսակցության անդամներ, ստեղծվեց ՌԱԿ Գերագույն խորհուրդը. «Կողմերու միջու կայացած աղադրին հանդիպումներն ենք, իրեն հետեւանք ընդհանուր ցանկութեան, որոշուեցաւ կուսակցութիւնը դարձնել հայաստանակերտն, դադարեցնել հայաստանեան ել սփյուռքեան կառույցները, որոնց գործունեութեանց համարութեան համար ստեղծուեցաւ Գերագույն խորհուրդը» (սեւ Տեղեկագիր ուղղուած ՌԱԿ-ի անդամակցութեան. ՌԱԿ-ի միացման բանակցութիւնները, Յունուար 24, 2017):

Լրացման կարգով նշենք, որ ՌԱԿ կենտրոնական վարչության անդամներ են նաեւ արտասահմանում բնակվող հինգ սփյուռքահայեր, որոնք ՀՀ ֆաղաֆադություն ունեն: Այնպես որ, իրենց տեղական մասնաձուղերով այդ երկու կառույցները փոխլրացում են իրար, դավանում են ծագրային նույն հիմնադրույթներին ել գործում են ի Եան հայ ժողովրդի, հայոց ղեկավարությունն ել կուսակցության տեղականի իրականացման: Իրականության դեմ չմեղանչելով նկատենք, որ ինչպես սովորաբար լինում է գրեթե թուր կազմակերպություններում ել կուսակցություններում, ամեն ինչ հարթ ու խաղաղ չէ նաեւ մեր կուսակցության ներսում: Կարելուրն այս դեղում այն է, որ այդ խնդիրները լուծելի են: Գոնե ինքս, որ տեղյակ է կուսակցության դասնության թուր ծալներին, հավասացած են, որ գոյություն ունեցող ներքին թուր անհարթություններն ամենամոտ աղազայում լուծված կլինեն:

Անհրաժեշտ են գտնում ընդգծել, որ կուսակցության ներսում առկա թվացյալ տարաձայնությունները 1994 թվականից սկսած ջանադրաբար սերմանում էին հայրենի իշխանությունները: Նկատենք նաեւ, որ մեկ իրադարձվածք այդ խնդրի ողջ դասնությունը ներկայացնել հնարավոր չէ: Պարզադադա փորձենք թերթային

տարբեր մակարդակների խարդավանները տուտով սվեցին իրենց արդյունքը, ել կուսակցությունն աստիճանաբար ոչ միայն հայտնվեց խաղից դուրս վիճակում: Գտնվեցին նաեւ ամեն ինչի ծառայելու դաստասակամություն ունեցող համադասասխան անձինք, ել կուսակցության ներսում ծայր առավ անհամաձայնությունների երկար ու ձիգ մի շարան: Դրանք էլ սկսեցին ներսից հյուծել, թուլացնել ու ֆաղաֆական դաշտից սասիճանաբար դուրս մղել կուսակցությանը:

Կար եւս մեկ հզոր դասձառ: Ինչպես դասնությունից հայտնի է, նախկին թուր վարչակարգերի գոյության ժամանակներում ՌԱԿ-ը հաճախ ջընդուներով երկրում իշխանությունների գործելակերպի Եաս կողմերը՝ միշտ կանգնեց նրանց կողմին ել իր նույնսը բերեց երկրի զարգացմանը: Դրանցից նշենք Հայաստանի Առաջին հանրադատությանը օդանավեր, իսկ Հայրենականի տարիներին՝ «Սասունցի Դավիթ» սանկային Եարայում նվիրաբերելու, Մեծ ներգաղթը կազմակերպելու, կոնունիսական վարչակարգի հարուցած խռչընդոտները հաղթահարելու ել մայր հայրենիքի հետ կաղը դադարեցնելու ել այլ կարելու փաստեր:

Հայաստանի երրորդ հանրադատության հենց արձայնային եւս ռանկավարները արձագանքելով կուսակցության կոչին՝ եկան հայրենիք ել լուրջ ներդրումներ կատարեցին տնտեսության տարբեր ձուղերում: Այս փաստը եւս խրսնեցրեց օրվա իշխանություններին ել նրանք արեցին ամեն ինչ, որ իրար հետեւից փակվեցին փմիական արտադրության, «Նոյակ»-ի, դանելների արտադրության, խաղալիքների ել այլ գործարաններ, իսկ ներդրումներ էլ երկստեղծված ու խաղված հեռանում երկրից:

Ցավով, հաջորդ նախագահների կառավարման տարիներին իրավիճակը չփոխվեց: Ընդհակառակը, լավ չհասկանալով Սփյուռքի ինչ ել ինչպիսիք լինելը, նրանք դրան վերաբերվեցին որոշեւ միակուսակցական, միակենտրոն երեւույթի ել արեցին ամեն ինչ, որոշեցի մեկ այլ կուսակցությունն ասղարեզում հանկարծ չհայտնվի ու իրենց «հանձարեղ» ծրագրերը չխանգարի: Այս երեւույթը դրսևորվեց թուր ասղարեզներում ել առաջին հերթին՝ ֆաղաֆականության: Ամենավառ օրինակը թերեւս 2003 թվականի Ազգային ժողովի ընտրություններն են: Երբ ձայների հաշվարկն էր ընթանում, այդ մասին դարբերաբար տեղեկասվություն էր տարածվում դաշտնական լրատվադիտություններով: Ամենօղերաշիվը հայկական ռադիոն էր, որը ինքզ թողնեւ մեկ նոր տեղեկություն էր հաղորդում իր ունկնդիրներին ել մի ֆանի անգամ հայտարարվեց, որ

թուրներն ու ոչ ճիշտ դեկավարումը ներսից կատարեցին իրենց սեւ գործը ել կուսակցությունը հայտնվեց տուր իրավիճակում ել երկար ժամանակ փաստորեն ուղղակի մասնակցություն չէր ունեւում երկրի ֆաղաֆական կարելու գործընթացներին:

Կուսակցության կյանքում կարելու հանգրվան եղավ 2015 թ. հունվարին Երեւանում տեղի ունեցած Միացման բանակցությունները, որոնք ցանկալի արդյունք սվեցին: Կուսակցությունը հայաստանականներն հռչակվեց ել ձեռնամուխ եղավ ակտիվ ֆաղաֆական գործունեության: Դրանք, նույնիսկ հակառակ իշխանությունների ակնհայտ ոչ բարյացակամ վերաբերմունքին ել ՌԱԿ-ի թեկնածուների դեմ որոշակի բացասական գործողություններին, տուտով սվեցին ցանկալի արդյունք՝ 2016 թ. ՏԻՄ ընտրություններում կուսակցության ներկայացրած 11 թեկնածուներից 10-ը ընտրվեցին:

Այսօր, երբ երկրում տեղի են ունեցել արմատական փոփոխություններ, երբ հասկանալի դասձառներով երկրում դեռեւս առկա են Եաս դժվարություններ ել լուծման կարոտ հիմնախնդիրներ, անչափ կարելու է, որ ՌԱԿ-ը եւս կարողանա սթափվել, թղթափել նախկինում կուտակված ոչ ցանկալի բեռը: Հարկավոր է ծավալել կառուցողական խոսակցություն, ավելի համախմբել թուր կառույցներն ու անհատներին ել լծվել հայրենիք վերաշինելու նվիրական գործին: Հանգրված են, որ ակամայից անորոշության ել փաստորեն ֆաղաֆական անգործության մեջ հայտնված կուսակցականների մեծ մասը կցանկանա համախմբվել ել իր համետ տերրորում բերել այդ գործին: Ուղում են հավասացած լինել նաեւ, որ ներկա իշխանություններն էլ իրենց հերթին կանեն ամեն ինչ չխանգարելու ել, թերեւս խրախուսելու այդ կարելու գործընթացին:

Վերջում ցանկանում են ընդգծել, որ ՌԱԿ-ը սոսկ հերթական ֆաղաֆական կուսակցությունը չէ, այլ՝ ավելի ֆան 130 տարիների դժվարին, սակայն ել հերոսական գործունեություն ել արժանավոր վասակ ունեցող կազմակերպություն: Իր գոյության թուր տարիներին ՌԱԿ-ը կուտ ու համախմբված Եարբերով, մեծ ու փոքր ճանաչող, ավանդույթ ու կարգ հարգող մի մեծ ընտանիք է եղել միշտ: Իսկ նախկին իշխանությունների հրահրած վերջին տարիների ոչ ցանկալի վիճակը, կարծում են, տուտով կհաղթահարվի ել կուսակցությունը կրկին կզբաղեցնի իր արժանավոր տեղը թե՛ Հայրենիքում ել թե՛ Սփյուռքում:

7.11.2018

Վախճանվել է նվիրյալ խմբավար Արսեն Սայանը

Խոր վշտով տեղեկանում ենք, որ Մ. Նահանգներում 89 տարեկանում հոկտեմբերի 5-ին վախճանվել է նվիրյալ խմբավար, դաստիարակ ել բարերար Արսեն Սայանը: Հուղարկավորությունը տեղի է ունեցել հոկտեմբերի 20-ին:

Արսեն Սայանը ծնվել էր Սիրիայում: Սովորել էր տեղի Միթթարյան հայրերի վարժարանում: 1949-ին ավարտել էր Անթիլիասի (Լիբանան) Մեծի տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության դղրեվանը ել Հալեղ վերադառնալով անցել մանկավարժական աշխատանքի՝ դասավանդել էր հայոց լեզու, դասնություն ել երաժշտություն հայկական մի Եարք դղրոցներում: Եղել էր Հալեղախայ թեմի մայր եկեղեցու

դղրաղեցը ել հիմնել «Շողակն» երգչախումբը: 1957-ին տեղափոխվել էր Միացյալ Նահանգներ, որտեղ 1960-ին հիմնել էր «Զմար» երգչախումբը, իսկ 1970-ին՝ նաեւ «Անի» երգչախումբը: Միջանկյալ տարիներին (1963-67) երաժշտությանը նվիրված մաստրոն Երեւանի Կոմիտասի անվան երաժշտանոցում մասնագիտացել է խմբավարության մեջ ել դաստիարակել անտանտություն «Հայ հոգեւոր երաժշտությունը միջին դարերում» թեմայով: 25 երկար տարիներ վարել է «Ամերիկայի ձայնի» հայկական հաղորդումների երաժշտական-մեկուսային բաժնի տնօրենի ել դղրոյութի դաստնը: Հանգստյան է կոչվել 1995 թվին: Հինգ տարի անց՝ 2000 թվականին, «Զմար» եւ «Անի» երգչախումբերը նշել են հայ երաժշտությանը նվիրված նրա անձնուրաց գործունեության 50րդ տարեդարձը:

Հայաստան այցելել էր 2014-ին մասնակցելու իր իսկ նվիրակությանը ՀՕՖ-ի միջոցով «Արգավանդի» երաժշտական դղրոցի բացման դաշտնական արարողությանը: Արարաշի համայնը այդ դղրոցը վերանվանել էր նրա անունով: Երեւանում գտնվելու օրերին այցելել է նաեւ իր մայր թուրը, Կոմիտասի անվան երաժշտանոցը, որտեղ հանդիպել է «Արսեն Սայան» կրթաթուակի արժանացած ուսանողների հետ: Կոնսերվատորիայի առաջադեմ ուսանողները Եարունակելու են օգտվել կրթաթուակների այդ ֆոնդից՝ Եոնրիվ Արսեն Սայանի այրու:

Տ.Ս.

➔ 1 Մեր ընթերցողները կ'ընտրեն, որ MDR-ի վերջին հրատարակումների մեջ արդեն շեղանառվել էին գերմանաբնակ բռնցքամարտիկներ Կարո Մուրադի, նրա եղբոր՝ Կոկոյի, Արթուր Աբրահամի, նրա եղբոր՝ Ալեքսանդրի հնարավոր առնչությունը «գերմանահայկական մաֆիայի» սարքեր կլաններին, եւ նույնպե՛րին հրատարակված լրագրողական հետախույզի մեջ այդ իմաստով մեծ նորություն չկար: Կասկածվում են, բայց արդարացիներն անբավարար են...

Գերուսագրավը սակայն նոր ենթադրություն է, որ բաց է անում հետախույզի մաֆիայի գործունեության դարձի՞ծը ենթադրաբար հասցնելով ՀՀ դիվանագիտական շեղանառվեր՝ թիրախավորելով Բեռլինում ՀՀ դեսպան Ալեքս Սմբասյանին: Նույնպե՛րի 3-ին գերմանական առցանց լրատվահոսի, որ «հայկական մաֆիայի» մասին հետախույզի մարտիկները սարածել էր ոչ անբողջական, ավելացավ նույն օրը լույս տեսնող տղազի «Շոխգեյլ»: Այստեղ հետախույզի մարտիկներն այնքան բառազուտ էր, դեսպանին վերաբերող տարբերություններում այնքան ծանր զույն կար, թեկուզ կասկածն ու ենթադրությունների մակարդակում, որ դժվար էր կարգալու ու լուռ մտել: Այն տղազիությունն ունեցանք, թե հայաստանյան լրատվամիջոցներին հասու դարձավ հետախույզի միայն անվուխ սարքերակը: Եթե տղազի «Շոխգեյլում» մեծ լրատվություն կա, ուրեմն «հոստելու» է... Այդ էր դասառնող, որ լրագրողական մեր խիստ մանրամասն հարցազարկ կազմեցինք տղազի «Շոխգեյլ» այստեղ ասած՝ խոտրացուցիչ կարգալու զուգահեռ՝ մի նմաստակ հետախույզի մարտիկները, ինչի մասին հարողում էր մարտիկները, կիսախոսքերով ձեռնարկեցինք հարցի տեսքով, կզեղեցինք դեսպանի դասառնող, ու հնարավոր արդարացի կասկածները, մանավանդ սոցցանցերում շեղանառվող որոշ մեկնաբանություններ ու ենթադրություններ բանաբանաբանի թեմանով զեղեցինք չեն կարծի: Առաջին ձեռնարկը ստացված ժողովրդական կեղծիքն ու օտարաբան չեզոքացնող բանաձեռն է: Դեսպան **Սմբասյանը**, որ ինչպես միշտ դասառնող սակամ էր դասառնող մեր գրավոր հարցերին, բանավոր զրույցում դրանց կարճատև համոզիչ ձեռնարկերումներ սվեց, այդուհանդերձ հուշեց կարգը՝ դրանք վերադասի՝ արտգործնախարարության ուսուցիչությանը միջոցառումները հետախույզի կլինի: Երկուստեքի օրվանից ի վեր ԱԳՆ-ի դասառնողներն սղախելով, դրանք չհասանալով, որոշեցինք մեր հարցերը վերաբարդել ստորեւ՝ թեկուզ առանց դասառնողների: Մեր հարցերի մեջ «դասառնողներ» կա:

Գերմանական լրատվամիջոցները սարիներ շարունակ իրազեկում են «հայկական ծյուրակարգի մաֆիայի», սարքեր կլանների միջոցով մաֆիայի մասին՝ նշելով հստակ դեմքեր, որվազներ, փաստեր: Դուրս գերմանիայում եւ վաղուց՝ 1999-ից ՀՀ դեսպանության աշխատակից եւ, ծանաչում եւ այդ կլաններին, նրանց անդամների հետ ծանոթ» է:

- Կազմակերպված հանցավորության դեմ դայաբարի հարցում դառնալիս իրավադատ մարմիններին, ֆրեական վարչության ա-

խասակցներին սասարել է Եվրոպայում, 42 անձանց ֆինանսներ են ստուգվել՝ փողերի լվացման կասկածանքով, վերանվել են հեռախոսային խոսակցություններ, էլեկտրոնային փոստի մանակագրությունը, սակայն սարքեր դասառնողներով իրավադատներին չի հաջողվել բավարար արդարացիներ ձեռք բերել, ինչը վկայում է կազմակերպված հանցավորության դեմ դայաբարի հարցում դեսպանության անգործության մասին, գրված է «Շոխգեյլ» հոդվածում: Բավարար արդարացիներ ուրեմն չկան, բայց՝

«Շոխգեյլ» եւ MDR-ի հրատարակած հոդվածի համաձայն, Ձեզ արդեն 10 սարի կասկածում են մարդկանց արժույթն սեղանախոսող միջոցառումներում ընդգրկված լինելու մեջ: Իրավադատ մարմինները Ձեզ հետ երբեք հանդիպել, ակնարկել են սրա մասին:

Դիվանագետի համար լռությունը.. ոսկի՞

- 2008-ից արդեն, ինչպես գրված է հոդվածում, Գերմանիայի դառնալիս հետախույզական վարչությունում Ձեր անունով զարգանի թղթադատակ կա, որում նշված է, թե Դուրս, մեջբերում եմք սառաջի՝ «օրենքով գող» է: Բայց դառնալիս ֆրեական վարչության, ինչպես նաեւ Ինտերպոլի գրագրության մեջ Ձեր հասցեին այդ բնորոշումը չկա: Ինչպես նույն հոդվածից եմք տեղեկանում, Ձեր փաստաթուղթը «անհետք» է որակել այդ բնորոշումը: Այդուհանդերձ միջադեպում, անկեղծ սաստ, ընկալելի չէ: Հոդվածում իհարկե մեկնաբանված է՝ ինչ է նշանակում «օրենքով գող»՝ դեսպանի համար չեն աշխատում, բանական չեն ծառայում... Ձեր դարձազարկում կարծես նաեւ թվարկված այնքան էլ չի համընկնում: Ինչ չէր դասառնողներն անել:

- 2008-ին Դուրս դեսպանության աշխատակից էիք, բայց դիվանագիտական աստիճան չունեիք: Ասել է, թե զուրկ էիք մերկայիս դիվանագիտական անձեռնմխելիությունից: Եթե այո, արդա Ձեր դեմ կարող էին գործ հարուցել: Ինչպե՛ս չեն արել:

- Ավելին՝ Դուրս դրանից հետո՝ 2014-ին դեսպան եւ նշանակվել այդ նույն երկրում՝ ԳԴՀ-ում: ՀՀ մախազաի առաջարկին Գերմանիան չի առարկել՝ հաստատելով Ձեր հավասարազորը: Ձեզ՝ «կասկածյալի», կարող էին մերժել, եթե չեն սխալվում, նույնիսկ առանց դասառնողներին: Սրան բացատրություն կարող էր լինել:

- Թեմեք Դուրս նշում եք, թե բնականաբար եւ հողի սեփականատեր եք, եւ ինտերնետի օգնությամբ հասանելի է Ձեր եկամուտների վերաբերյալ հայտարարագիրը, այդու-

հանդերձ նույն հոդվածում նշվում է, թե Դուրս 2008-ին Երեւանում բարձրաձեռք սեփականություն ունեի: Ինչը նկատի ունեն:

- Ըստ հոդվածի, 2005-ին Դուրս Բեռլինի դասառնողության ուսուցիչական կենտրոնում եւ հայտնվել, մախառնություն է իրականացվել, քանի որ գերմանական բանակին հաճախ եւ կանխիկ գումար փոխանցել, ինչը հիմք է սվել կասկածելու, թե փողերի լվացմամբ եւ զբաղվել: Իսկ դեսպանության մախառնողներին մեկն էլ գերմանացի դասառնողներին տեղեկացրել է, թե «արտերկրյա դրամական փոխանցումները Հայաստանի դեսպանության սովորական դրակապակ են»: Հոդվածում այնուհետ նշվում է Ձեր հերքումը, թե մախառնություն է եղել: Կենցաղաբանե՛ք:

- «Դեսպան Սմբասյանը վերջին սարիներին շատ բան է արել:

եղել: Այս դարձազարկում այնտեղ Ձեր նշանակումն ինչպե՛ս ընդունեցին:

- «Շոխգեյլ» ծավալում հոդվածի վերջում անդրադարձ կա Բունդեսբազի Գերմանահայկական ֆորումին: «3 սարի առաջ այստեղ հիմնադրվեց Սմբասյանի կարեւորագույն լրագրողական միություններից մեկը: 34 հիմնադիր անդամների թվում են Բունդեսբազի դասառնողներն ու նրանց աշխատակիցները, Բեռլինի Սեմասի դեկավար աշխատակիցներից մեկը, արտգործնախարարության աշխատակիցներից մեկը, Սմբասյանն ու նրա կինը»: Այդուհետ հիշատակվում է հիմնադրման խմբակային լուսանկարում դասառնող բռնցքամարտիկ Կարո Մուրադը, որ ըստ հոդվածի, «հայկական կլանների հետ հնարավոր առնչություն ունի»: Հիշյալ բռնցքամարտիկ ֆորումի անդամ է:

կան մինչեւ 6 անվա վարչական կալան: Նույնպե՛րի 7-ին MDR-ը փոխեց նախադեպ հայտարարված հետախույզի, որ սկսելու էր «Հայկական մաֆիան եւ օրենքով գողերը: Գերմանիայի կենտրոնում իրենց կայքէջում, դասառնող դասառնող միջանկյալ որոնումն էր. ժամանակի սղության դասառնող չէն կարող «վերախմբագրել» ֆիլմում առկա արտադրությունները, այլապես սուգանվելու էին: Հետախույզի կլանը 30 րոպե հեռառձակեց արդեն ցուցադրված՝ Կենտրոնական Գերմանիայում հայկական, իսպանական մաֆիայի մասին տեսալուսանկար, որի ողջ ընթացքում վազող տղան իրազեկում էր, թե ծագումնախառնված ֆիլմն արգելափակվել է ՀՀ դեսպանի՝ դասառնող դիմելու դասառնող: Սոցցանցում այիք բարձրացավ, դասառնող մեկնաբանություններից մարդկանց մի մասը կարծիքի ա-

Գերմանահայկական ֆորումի մախազաի Ալեքս Վայլերը օգոստոսի վերջին կանցլեր Մերկելի դասառնողության կազմում Երեւանից չմեկնեց Բաբու՝ այդ երկրից արտգործնառնող չհասանալու դասառնող: Ուրաք օրվանից ի վեր, ինչ գերմանական լրատվամիջոցները սարածեցին այս աղմուկահարույց՝ Հայաստանի վարկանիչին խիստ վնասող նյութը, ինչ համար ուսագրավն արդարացիական «Ազերբայջի» անսարքությունն է: Նրանք կարծես «խնայող» են ՀՀ-ին:

- 2008-ից ի վեր գերմանական մանուկը հարմար առիթ ուներ ժողովրդավարությունը ոտնահարող ՀՀ մախառնող իշխանություններին ձեռնարկ, բայց ոչինչ չի գրել. Ձեր դասառնող եւ անվան վարկանիչման ման փորձը հենց այս դասառնող հնարավոր դասառնողն է:

Դասվեր. մեր հայրենակիցների մի մասը հակված է ենթադրել, թե վերելի ուղին բռնած հայ-գերմանական հարաբերությունները, երկու երկրների միջեւ նկատելի ակտիվ փոխադարձ երկխոսությունը, որ դայառնալու է նաեւ դեսպանի աշխույժ, հաջողակ գործունեությամբ, որոշ ուժերի դուր չի գալիս: Գերմանահայկական ընկերակցության մախազաի, «Հայ-գերմանական մանականի» դարձառնող խմբագիր Բաբույան էջում առաջինը հաստատեց վերոգրյալ կարծիքը: Նրա ենթադրությամբ թե՛ առցանց, թե՛ տղազի սարքերակներում, գերմանական հիշյալ լրատվամիջոցները «հայկական մաֆիայի» մասին հրատարակման մեջ կարծես հակված են դեսպանին չեզոքացնելու գործին:

Բեռլինի երկրամասային դասառնող նույնպե՛րի 6-ին միջանկյալ որոշում կայացրեց դասառնող կողմին՝ «Շոխգեյլ»-ին ու MDR-ին արգելվում է հայցվոր կողմի՝ դեսպան Սմբասյանի հասցեին բառացի կամ իմաստային եղանակով դիմել կամ սարածել, սարածել սալ առնչությունը մարդկանց արտգործնառնողներին, մաֆիայի, օրենքով գողերի հետ: Կարգադրությունը խախտելու յուրաքանչյուր դեմքի համար դասառնող սահմանել է մինչեւ 250 000 եվրո կարգադրական տույժ

զանցության սահմանափակման հետ է առնչում դեսպանի՝ «ֆիլմի «արգելափակումը», մյուս մասը սակայն ընկալում է, թե ժողովրդավար երկրում յուրաքանչյուրը կարող է դիմել դասառնող անհիմն վիրավորական դիմումներից դասառնողներին: Զավոք, այդ հարթակում էջերն են նկատում, որ հետախույզի մեջ դասառնող կամ ավելի հստակ բացատրություն է արդարացի, փաստը՝ խոսքի դարձնելով հրատարակված նյութը, այն հետազննելով արժանափաստության սահմանից: Հետախույզի մարտիկները վազ է, եւ դրա շնչալուսո ճանադարհին անմեղության կանխավարկածը չէ սահուն փոխվող սաֆալը լրագրողի ոտերի սալ:

Երեկ մեզ հետախույզից հոգեւոր առաջնորդ **Սերոբե վարդապետ Խախանյանը** հաստատեց, որ նույնպե՛րի 7-ին մանակ է ուղղել ԳԴՀ արտգործնախարար Մասսին եւ Բունդեսբազի մախազաի Շոխգեյլին՝ Բեռլինում ՀՀ դեսպանի եւ դեսպանության դեմ սկիզբ առած արձակի առնչությամբ՝ հայ համայնքի զարմանք, մտախոգությունը փոխանցելով հայ-գերմանական բնականոն հարաբերությունները խաթարելու փորձի առնչությամբ: Գերմանահայոց առաջնորդին ընկերակցում էր ՀՀ ԳԱԱ արեւելագիտության ինստիտուտի սնորհ ղոկսոր դոկտոր **Ռուբեն Սաֆրասյանը**, որ հրավիրված էր Զյուլի երեկ «ՀՀ առաջին հանրադատության 100-ամյակը. Ժողովրդավարության դժվար ուղին» վերնագրով բանախոսության: Խնդրոք առարկա հետախույզի առիթով նրան ուղղված մեր հարցը դասառնողներին: Արեւելագետ Սաֆրասյանը 90-ականների վերջին Բոննում ՀՀ դեսպանության աշխատակից է եղել, լավ ճանաչում է ներկայիս դեսպանին: «Շատ փորձած դիվանագետ է, ունի դիվանագետի հասուն զգովածություն: Աշխատելով բոլոր մակարդակներում, շատ լավ է դրսեւորել իրեն: Ես նրան շատ բարձր եմ գնահատում: Կարծում եմ, որ դասառնող թյուրիմացությունն է», ասաց Ռուբեն Սաֆրասյանը:

Այս խմորը դեռ շատ ջուր կլինի: Ձուր ու այլուրից գերձ ընթերցողի համար կզրահակենք, եթե նորից հուճկով:

ԱՐԱՍ ՍԱՖԱՐՅԱԼ

Քաղաքական վերլուծաբան

Կենսոննասիական հանրադեմոկրատիայի վստահորեն շարժվում է դեմոկրատիայի սոցիալական դեմոկրատիայի կարգավիճակ՝ մեծապես աջակցելով «սկանդինավյան մոդելի» սեփական մեծանալը: Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաևը ներկայացրել է երկրի նոր ռազմավարությունը, որի գլխավոր առաջնահերթությունն է նախագահի ֆալանգների բարեկեցության աճը, եկամուտների մակարդակի և կյանքի որակի բարձրացումը: Ղազախստանը արժանի է ցուցաբերելու սոցիալական զարգացման և ֆալանգների բարեկեցության միջազգային վարկանիշում (The Legatum Prosperity Index՝ խմբ.): 72-րդ հորիզոնականը ամբողջ աշխարհի երկրների ցուցակի ուղիղ մեջտեղում է և լավագույն տեղը՝ նախկին խորհրդային Միության բոլոր դեմոկրատիաների շարքում:

Ղազախստանը նաև փոխում է մոտեցումը կրթության հանդեպ: Մոլդովիայի կրթության նախարարը, երբ ներկա մոդելը աշխարհում է հաջողությամբ: Հիշեցնենք, որ համաշխարհային վարկանիշային ցանկում այդ ցուցանիշով երկիրը մեծանում է թույլ 35-ի մեջ: Սակայն կան նոր չափանիշներ, որոնց ձգտում են այսօրվա Ղազախստանում: Երկրում առաջին օրակալ կարգերը այժմ կսկսեն դասարանները մանկապարտեզից, բոլոր դպրոցները կանցնեն միջազգային չափանիշների: Իսկ ԲՈՒԳ-երը կսկսեն գնահատվել ոչ թե «աստղային» դասախոսների թվաքանակով կամ կրթության արժեքով, այլ նրանով, թե ինչպես են հաջող աշխատում գտնում դրանց արժանավաստները: Նոր բնակարանների կառուցում, արտոնյալ հիդրոէլեկտրակայաններ, ֆալանգային միջավայր և փողոցներում անվտանգության ուժեղացում՝ ահա այս աստղային դեմոկրատիայի նոր ղազախստանի նոր սոցիալ-սնտեսական դասերի փառքները մոտակա տարիներին: Երկրում

դուրս: Բացի դրանից Ղազախստանում կստեղծվի Ուղղակի ներդրումների հիմնադրամ ոչ հումային հասկանքով, որն իր գործունեությունը կծավալի արտադրանքային գործընկերների հետ համագործակցության սկզբունքով: Այս միջոցները, կարծես, թույլ կտան ձեռավորել նոր կայուն աղբյուրներ ղազախստանյան սնտեսության աճի համար, խթանել ներդրումների ներհույսն և նույնպես շուկայի ազատությունը: Դա իր հերթին ուղղակիորեն կսկսի ազդել ֆալանգների բարեկեցության և նրանց եկամուտների մակարդակի վրա, ինչն էլ, ըստ էության, հանդիսանում է բոլոր բարեփոխումների վերջնական հոջակված նպատակը, որով ձեռնարկել են Ղազախստանի իշխանությունները: Սոցիալական դեմոկրատիայի մոդելը, որը մեծապես է Ղազախստանը, կարելի է համեմատել «սկանդինավյան մոդելի» հետ: Այդ մասին հաճախ են խոսում որդես կառավարիչները և սոցիալիզմի առավել հաջող տարրերի մի յուրահատուկ սիմբոլիզմ մասին: Մոդելի

ՄԵՏ-ի ցուցահանդեսը՝ դարերի համար

Ամերիկյան զանգվածային լրատվության միջոցներում արձանակվում են հիացական խոսքեր Մետրոպոլիտեն քանդակարանում բացված «Armenia!» ցուցահանդեսի առթիվ: «Այնուամենայնիվ գեղեցկություն: ՄԵՏ-ի Հայաստանին նվիրված ցուցահանդեսը դարերի համար է» խորագրի ներքո **Ջեյսոն Ֆարազոն** գրում է, որ Հայաստանը այնպիսի հարուստ դասընթաց է, որ երկիր է, որ ամբողջովին կարող է համակել, ցնցել յուրաքանչյուրին: «Այս զարմանալի մեծ մասն է իմացանք, որ նրա առաջին էլ կարող է նույնպես հարուստ լինել իրադարձություններով, որքան իր անցյալն է, որն էլ խոսում է այն մասին, թե ինչպես է ձիգ ժամանակին կազմակերպված այս բացահայտիչ ցուցահանդեսը Մետրոպոլիտենում, որտեղ ցուցադրված նմուշները նորանոր զարմանահրաշխան են ավելացնում նրա դրամատիկական դասընթացը: Նախկին լրագրող, այժմ վարչապետի դասընթացային քաղաքականության ակտիվ մասնակց է Մետրոպոլիտենում: Այնուամենայնիվ, ամենահայտնի ամերիկացիները՝ Ջիմ Զարդաբյանին չեն կարողանում ցուցաբերել իր ցուցահանդեսը: Երկիրը (Հայաստանը) առաջինն էր, որ ընդունեց ֆրիսոցներությունը որդես դեմոկրատիայի կրոն և ծանրակշիռ խաչաբերով ու լուսավորչաբար ձեռնարկ ավետարաններով հագեցած այս ցուցահանդեսը լավագույն վկայություն է հայկական մշակույթում եկեղեցու դերի մասին: Ոչ մի քանդակարան այսօր ծավալում ցուցահանդեսով չի ներկայացրել հայկական մշակույթը: Ցուցադրված 140 նմուշների մեծ մասը այստեղ են բերվել Հայաստանի քանդակարաններից և եկեղեցիներից: Դրանք հազվադեպ են դուրս եկել երկրից: Դրանցից մեկը 16-րդ դարում հայ հոգևորականի կողմից դասարանական «Ալեքսանդրի վար» կոչված ձեռագիր կախան է, որը դասարան է Ալեքսանդր Մակեդոնացու կյանքի դրվագներից մեկի մասին: «Armenia!» ցուցահանդեսը կազմակերպվել է Մետրոպոլիտեն քանդակարանի բյուզանդական արվեստի բաժնի ճանաչված և նվիրված կուրատոր **Հելեն Էվանսի** կողմից: Սա առավելաբար գրախոս, ձեռագրային «բլոկբաստեր»՝ զգալիչ ցուցահանդես է, որտեղ լուսավորությունը հասնում է թույլ է, դասարաններում համար ցուցանմունքները: **Տ. ԾԱՌԱԿՅԱՆ**

* Լրագրողը սխալվում է, երեկ նա նկատում էր Մ. Նահանգները: Անցյալ դարի 70-ականների վերջերին լուսավորված ցուցահանդես է կազմակերպվել Փարիզի Լուվր քանդակարանում: **Տ.Ի.:**

«Armenia!» ցուցահանդեսը կազմակերպվել է Մետրոպոլիտեն քանդակարանի բյուզանդական արվեստի բաժնի ճանաչված և նվիրված կուրատոր **Հելեն Էվանսի** կողմից: Սա առավելաբար գրախոս, ձեռագրային «բլոկբաստեր»՝ զգալիչ ցուցահանդես է, որտեղ լուսավորությունը հասնում է թույլ է, դասարաններում համար ցուցանմունքները: **Տ. ԾԱՌԱԿՅԱՆ**

* Լրագրողը սխալվում է, երեկ նա նկատում էր Մ. Նահանգները: Անցյալ դարի 70-ականների վերջերին լուսավորված ցուցահանդես է կազմակերպվել Փարիզի Լուվր քանդակարանում: **Տ.Ի.:**

Ռուս ուղղափառ եկեղեցին խզում է կապերը Կոստանդնուպոլսի հետ

Անգլիական «Գարդիան» թերթի լրագրողներ **Էնդրու Ռոբնո** ու **Հարիես Երվուդը** տեղեկացնում են, որ Ռուսաստանի ուղղափառ եկեղեցին ֆալանգական նկատառումներով (Ուկրաինայի հետ կապված) որոշել է խզել կապերը Կոստանդնուպոլսի դասարանի հետ: Վերջինս համարվում է առաջավոր հեղինակություն ուղղափառությունը դավանող աշխարհի 300 միլիոն հավաստյալների արձանը: Պատճառը Կոստանդնուպոլսի գահակալ՝ Բարթոլոմեոս Ա.ի որոշումն է, որով ինքնագլխից (ավտոկեֆալ) գործելու իրավունք է շնորհվում Ուկրաինական ուղղափառ եկեղեցուն, որը մինչ այդ ենթարկվում էր Ռուս եկեղեցուն: Եթե որոշումը չվերանայվի, ըստ լրագրողների, կասարվածը մեծ հարված է Ռուս հզոր ու հարուստ եկեղեցուն և էլ ավելի է խորացնում Ուկրաինայի հետ սարակարծությունները: Մոսկովյան դասարանի արձանի եկեղեցական հարաբերությունների դեմ մետրոպոլիտ **Քիլարիոնը** հույս է հայտնել, որ Կոստանդնուպոլսում կվերանայեն նման դիրքորոշումը: «Մինչ այդ մեծ չենք կարողանալու հարաբերություններ զարգացնել այդ կենտրոնի հետ, որը գտնվում է դասարանից, հայաստան է նա: Սամբուլում ուղղափառ հասակայինների թիվը չի գերազանցում երեք հազարը, մինչդեռ Ռուսաստանում դրանք մեծամասնություն են կազմում և հզոր իշխանություն ունեն: Պատճառը Կիլարիոն ասում է՝ հարաբերություններ ունի նախագահ Պուսինի հետ, որին «Աստու հրաշք» է համարում: Ուկրաինայի կառավարությունը երկար ժամանակ էր դադարում եկեղեցու ինքնագլխի գործելու իրավունքը ստանալու համար, որդեսի առավել ընդգծել խզումը Ռուսաստանից: «Դա մեր եվրոպայից և հանուն Ուկրաինայի համար մղված ֆալանգականության մաս է կազմում», նշել էր նախագահ **Պորոշենկոն** վերջերս և ուկրաինական եկեղեցու հանդեպ Ռուսաստանի վերահսկողության կորուստը համարել «Երրորդ հռոմի անկումը», հաշվի առնելով, որ Մոսկովյան միջոց էլ ձգել էր այդ բնագավառում ևս ունենալ գլոբալ տիրապետություն: Հայտնի է, որ հռոմեական կայսրության բաժանումից (395) հետո, ֆրիսոցներական եկեղեցին կազմակերպորեն սահմանազատվել է հռոմեական և հունական մասերի, որոնց 1054-ի բաժանումից հետո հռոմեական եկեղեցին կոչվել է կաթոլիկական, իսկ բյուզանդականը՝ ուղղափառ: **Տ.Ծ. (Արմինյան Միտոս-Միկեթյան)**

Ղազախստանը կառուցում է սոցիալական դեմոկրատիայի իր ուրույն մոդելը

Միայն վերջին մեկ տարուց մի փոքր ավելի ժամանակահատվածում Ղազախստանը վարկանիշային ցուցակով բարձրացավ միանգամից 11 հորիզոնականով և հիմնականում կրթության և նրա որակի հասանելիության մակարդակով, օրինակ, գրավում է 35-րդ հորիզոնականը: Այդ վարկանիշում Ղազախստանի դինամիկ արտադրանքը է այն որակական փոփոխությունները, որոնք տեղի ունենում են երկրում վերջին տասնամյակների ընթացքում: Երկիրը լայնաչափ շարժվում է սոցիալական դեմոկրատիայի ստեղծման ճանապարհով, որն առաջին հերթին ուղղված է դեմոկրատիայի սեփական ֆալանգների բարեկեցության առաջընթացի և հետո միայն ինչ-որ ֆալանգական նկատառումների բավարարմանը: Դա էլ, ըստ էության, հաստատեց Նուրսուլթան Նազարբաևը ժողովրդին վերջերս ուղղված ուղերձում: Կենտրոնասիական այս երկրի նախագահը հրապարակեց մի երկար ցուցակ նախաձեռնությունների, որոնք դրանց հաջող կենսագործման դեմքում դեմք է վերածել երկիրը մի իսկական սոցիալական դեմոկրատիայի: Այսպես, Ղազախստանում ծրագրում են էապես մեծացնել կրթության, գիտության և առողջապահության ոլորտներում արվող ծախսերը: Այժմ ՀՆԱ-ի 10 տոկոսը այդ նպատակներով ծախսում են միայն զարգացած դեմոկրատիաներում: Այդ գումարների մի մասը կգնա բժշկությունը սրվող աշխատավարձի բարձրացմանը: Չնայած նրանց աշխատանքը, հնարավոր է, որ նաև դեմոկրատիայի: Չէ՞ որ Ղազախստանում առողջ արդյունավետորեն այսուհետև բարձրացվում է ազգային գաղափարախոսության մակարդակը: Երկրում ծրագրում են սկսել ֆիզիկուլտուրային-առողջարանական համալիրների մեծամասշտաբ շինարարություն, հիվանդանոցների և հոսպիտալների ամբողջական արդիականացում իրականացնել ու աննախադեպ բարձրացնել ջրի ու սննդամթերքի որակի վերահսկողությունը:

հսկայական ազակցություն են ցուցաբերում բիզնեսի զարգացմանը: Սեփական գործ բացելու համար դաշնային ստեղծելուն Ղազախստանում վերաբերվում են լայն լրջոքներ և այդ ցուցանիշով երկիրն ամենազարգացածներից մեկն է աշխարհում: Հարկային ամնիստիան, արտոնյալ վարկերը և սուսուզումների բացակայությունը հնարավորություն են տալիս սկսնակ գործարարներին ոսփ կանգնել և աճել: Այժմ երկրի ՀՆԱ-ում փոքր է միջին բիզնեսի չափաբաժինը կազմում է 30 տոկոս և Ղազախստանի իշխանությունները ծրագրում են այդ թիվը հասցնել 50 տոկոսի: ՀՆԱ-ի մնացած մասը Ղազախստանում ծրագրում են ծածկել բոլորովին էլ ոչ նախադեպ եկամուտների հաշվին: Չնայած սե ևսկու գինը նորից բռնել է թռիչքաձե և աճի ճանապարհը և թվում է, թե կարելի է ուղղակի նստել նավթահանքի վրա, արդյունահանել ավելի և վասակել ավելի ռուս: Սակայն Աստանայում երբեք չեն առաջադրել «հոլանդական հիվանդությամբ» և երբեք հույսներ չեն դրել սնտեսության միայն մեկ ճյուղի վրա: Ղազախստանը շեշտում է գյուղատնտեսության և վերամշակող արդյունաբերության վրա: Հաջող երեք տարիներին երկիրը կծախսի այդ ոլորտների զարգացման համար լրացուցիչ համարյա 1,5 միլիարդ

հիմուն կառավարիչները և, որի թույլ կողմերը շեղված են սոցիալիզմի լավագույն տրակտիկաներով, իսկ ամբողջ համակարգը կառուցված է այնպես, որ այն բացարձակապես աշխատի ի շահ բնակչությանը: Թե որքանով է հաջողված սնտեսական զարգացման «սկանդինավյան մոդելը», կարելի է դասել այդ սարածաբանի դեմքում: Մեծապես զարգացած սնտեսական կայունությունների բնակչության շեշտը ընկնող ՀՆԱ-ի մակարդակից և այն տեղերից, որոնք այդ երկրները զբաղեցնում են ամենաարժեքավոր համաշխարհային վարկանիշներում, բարեկեցության ինդեքսներում և ամենաերջանիկ երկրների ցուցակներում: Դանիան, Շվեդիան, Ֆինլանդիան և Նորվեգիան մշտապես գտնվում են առաջին տասնյակում: Տնտեսության կայունություն, սոցիալական բարձրակարգություն, հանրապետությունը զբաղվածությունը, կրթության ու առողջապահությանը միասնակ հասանելիությունը, հարստության վերաբախումը՝ սրամի հասկանիչներն են, որոնք արդեն ձեռք են բերել այդ սկանդինավյան երկրները և որոնք ուզում է ձեռք բերել Ղազախստանը այժմ ստեղծելով սոցիալական դեմոկրատիայի իր ունիկալ մոդելը՝ հաշվի առնելով դասարանական անցյալն ու համաշխարհային չափանիշներով դեռևս համեստ անկախության փորձը:

ՈԱՖԻԿ ՀՈՎՅԱԼՆԻՍՅԱԼ

Հայաստանի վաստակավոր լրագրող

Հոկտեմբերի 29-ին խորհրդարանը 2-րդ անգամ ձեռնամուխ եղավ Ընտրական օրենսգրքում փոփոխություններ մտցնելու հարցի մեծամասնությամբ...

Դառնալով նախկինների ենթադրյալ ռեալիտի առթիվ բարձրացվող աղմուկին, աղա դա, ըստ իս, ոչ այնքան իրական ստառնալի է, որ քան թառեալախ: Ի միջի այլոց, սա ավելի շատ երկիր Ծիրանի կուսակցության գնահատականն է, որ արտահայտել էին նոյեմբերի 2-ի հայտարարությամբ: Հարկ են համարում ընդգծել, որ դրանում առկա գնահատականների մեծ մասին համաձայն չեն: Դրանցում ակնհայտորեն զգացվում էր Զարուհի Փոստանջյանի կանխակալ եւ բացասական վերաբերմունքը թե՛ Սերժ Սարգսյանի, թե՛ Նի-

մին կրկին վարչապետ չընտրեցին, ինչը սահմանադրորեն գործող ԱԺ-ն լուծարելու եւ արտահերթ խորհրդարանական ընտրություններ անցկացնելու հնարավորություն ստեղծեց: Նախագահ Արմեն Սարգսյանի նույն օրվա հրամանագրով արտահերթ ընտրությունները նշանակվեցին դեկտեմբերի 9-ին: Դրանք սեղի կունենան նախկին Ընտրական օրենսգրքի լուծարմանը ելնելով, թեեւ հասարակության զգալի մասը այդ փաստաթղթին չի վստահում: Ամենավիճահարույցը այսպես կոչված ռեյտինգային ընտրակարգն է, ինչը նախորդ ընտրություններում որո-

Նամակ խմբագրությանը

Մեծարգո խմբագիր, Մի նրբագագ հարց են ուզում բարձրացնել, բայց երկմտում են, մի քանի անգամ սկսել են գրել, բայց ընդհատել են: Այսօր «գայլի սիր» առա եւ խնդրում են, եթե նույն-սակահարմար կգտնեմ, այս երկտող հրատարակեմ: Ասեմ, որ միտումս միայն դրական է, միայն սրցավ ու ժամանակին համահունչ:

Որ մեր լեզուն աղավաղվում է, գիտեմ՝ ճար չկա, դա հավանաբար թե՛ ժամանակի, թե՛ մոտ 30 տարի առաջ փոխված կացութան (ֆորմացիա) արդյունք է. թող գիտնականները որոշեն: Ցանկությունս Ձեր հայեցողությանն են թողնում:

Մի րոպե է մեր նոր վարչապետին (դառնու-նակասարին) հուշ, ասի, թե հավաքագրել բառի իմաստը որն է: Հավաքագրվում է մարդը, գաղափարի շուրջ, արտաքին աշխատանքի, ցավով նաեւ ահաբեկչության, չիչխան ու մասուր հավաքելու եւ այլն: Գումարը, փողը, եկամուտը, գիտական նյութը կամ որեւէ սվյալ չի հավաքագրվում, այն հավաքվում է:

Հավելեմ, որ բազմաթիվ անձեռնարկներ՝ հանդիմանական, տուժել, վիճվել, որը որ, եւ այլ սխալների դեմքում բառը աղավաղվում է, բայց իմաստը չի փոխվում: Հավաքագրելու դեմքում բառն այլ իմաստ է ստանում:

Վստահ եղեմ, որ տղերիս հեղինակը այնքան միամիտ չէ, որ կարծի, թե այս ռեդիկոլ սխալը կուղղվի: Ոչ, այդ սխալը կմնա ու կամրանա, բայց շատ կուզենայի, որ սխալը ուղղի Նիկոլ Փաշինյանը՝ վարչապետը, քանի որ դա կնշանակի, որ նա ոչ թե անսխալական է, այլ բոլոր նորմալ մարդկանց նման կարող է սխալվել, բայց, ոչ շատերի նման, իր սխալը կարող է ուղղել:

Եթե վերը նշված ցանկությունս իրականանա, մեր լեզուն կհարստանա ոչ միայն «դուխով»-ով, այլև «Никол так держать»-ով:

ՈՒՐԵՆ ԳԱՉՈՒՅՆ 6.11.2018թ.

Ժամանակավոր... անվաստություն

ված Հանրապետական կուսակցության չափերսյալ խարդավանքը: Մինչդեռ ամենակարգից ՀՀ-ի դիրքորոշումը դա էր, եւ զարմանալի չէր, որ մարդիկ հավասարիմ մնացին սեփական սկզբունքին: 3-րդ անգամ հարցը խորհրդարան մտցնելու հեռանկարից արդեն գործող իշխանության ներկայացուցիչները հրաժարվեցին, որդե-գի հարկ չլինի դեկտեմբերի առաջին աստիճանային օրվա հետաձգել: Յուրաքանչյուր օրվա հետաձգում, ինչպես երեսուրդ է, բացառիկ նշանակություն ունեւ գործող իշխանության համար, որն ակնհայտորեն վախենում էր...իր վարկանիւժի անկումից: Կարծում եմ՝ այդ վախը խիստ չափազանցված էր, հակաիշխանության ռեալիտի իրական վստահ, զոնե առայժմ, գոյություն չունի: Սակայն դրական լուրեր համարել, երբ գործող իշխանությունը, թեկուզեւ արդարային համար մտածվելու ձեւով, իրեն... ղառասխալանաւու է զգում սեփական ժողովրդի առաջ:

կոլ Փաշինյանի նկատմամբ: Բայց առնվազն մի հարցում նշված կուսակցությունն իսկապես ճիշտ է՝ երկրի ներկա ու նախկին դեկավարների հակադրության մեջ իրո՛ք ինչ-որ անըմբռնելի ձեւակամություն կա: Ահա ինչու ենթադրում են, թե ձեւացնելով, որ իրենց ինչ-որ երեսակայական վստահ է ստանում՝ ներկայիս կառավարողները ընդամենը... ժողովուրդ են համախմբում իրենց շուրջը: Զանգի հանրապետականների այն ղոնդումը, թե արտահերթ խորհրդարանական ընտրությունների անցկացումն արագացնելը ամենեւին էլ բացարձակ անհրաժեշտություն չէր, որովհետեւ նախկինները որեւէ կերպ չէին խանգարում նոր իշխանություններին, իմ կարծիքով՝ հիմնավոր էր: Նախկինների կողմից իրենց ստառնացող երեսակայական վստահի խաղափարը, ենթադրում եմ, դեռ մի որոշ ժամանակ էլ կխաղարկվի, որից հետո կդառնա ժամանակավերջ:

օլիգարխների բերեց ընտրակառաւմներով գնված բազմաթիվ ձայներ: Եթե ուսիկանությունը դեկտեմբերի 9-ի ընտրությունները լավ վերահսկի, աղա ընտրակառաւմների հնարավորությունը կբացառվի կամ կհասնի նվազագույնի: Ընտրությունները կլինեն մաքուր, կարտահայտեն ժողովրդի իրական կամքը, իսկ դա ամենագլխավորն է: Բայց եթե մինչ այդ գործող իշխանությունների աչիւն շարունակեն ամենուրեք դավաղիւրների ուրվակներ երեւալ, աղա դա ընդամենը կվկայի, որ նորերը առայժմ դժվարանում են հավասալ, թե իրենք... իրաղեւ իշխանություն են: Միտուցե նաեւ կասկածում են, թե կկարողանան ղեշու-թյունն ավելի լավ կառավարել, քան նախորդները: Այդ ղառաձառով չէ՞, որ նորերն իրենց այնքան էլ վստահ չեն զգում նվաճած աթոռների վրա: Կարեւորն այդ զգացումը չէ, այլ այն, որ երկիրը... չսանեն փորձությունների: Իսկ սեփական ուժերի հանդեմ նոր կառավարողների անվաստությունը ժամանակավոր բան է, վաղ թե ուշ՝ կանցնի...

Բնակարանամուտի ուղրախուղությունն ապրել է եւս մեկ ընտանիք. կիսավեր տարածքը լքված է

Տարբեր մարզերում բնակվող սոցիալապետ անաղաղով ընտանիքները արունակում են զգալ ԿիվաՍԵԼ-ՄՏՄ-ի եւ Հայաստանի «Ֆուլեր սնաւիական կենտրոնի» գործակցության արդյունքը: Անոանն իրականացված քաղաքի ընթացում, սահմանված չափորոշիչներով, ծրագրում ընդգրկվել էր նաեւ Սերոբյանների ընտանիքը: Կիսավեր տարածքը, որում առանց անուանու երեխաներ է մեծացրել երիտասարդ սանտիրուհին՝ Վալյան, սարիներ առաջ զուցե լիարժեք տուն է եղել: Առանց տղամարդու հոգաւար ձեռնբերի մնացած հին տունը ղառերն ու տանիքը, սակայն, օրեցօր ղառալվել են: Խոհանոցը վերածվել է խորղանոցի, մնացածը կահավորվել է անձեւոն ու ձնառաւ եղանակին առաստաղից կաթոցը հաւելի առնելով: Երիտասարդ մայրն իր զավակների հեւ երկար ու ծանր փորձությունների ձանաղարհով է անցել: Արտաքին աշխատանքի մեկնած ամուսինը մնացել է արեւկրում, իսկ ընտանիքի բեռը՝ Վալյայի ուսերին: Բարի մարդկանց կողմից անհատույց, սակայն ժամանակավոր տրամադրված տարածքը սարիներ արունակած ծառայել է որդեւ հնարավոր միակ կացարան: Օրվա մեծ մասն աշխատող կինը արունակաբար ջանքեր է գործաղրել փրուզման վստահ ներկայացնող այգու ծածկը, խոնավությունից բորբոսնած սենյակի ղառերն ու հերթական ձնեղը հաղթահարելու միտքը: «Երբ ամուսինս աշխատելու մղաւակով Ռուսաստան մեկնեց, հույս կար, որ մի օր հաջողած կվերաղառնա, ու մեր բնակարանի խնդիրն էլ կլուծվի: Ըուտով, սակայն, մարեց ոչ միայն տուն ունենալու, այլեւ նա վերաղառնի հույսը: Հասկացա, որ մեռակ են մեծացնելու

զավակներս եւ ղեւ է արժանաղաշիվ անեմ դա: Ցավով, ինչքան էլ ջանաւիրաբար էի աշխատում, տուն ունենալու մղաւակն անհասնելի երազանք էր մնում»,- ասել է Վալյան: Առանց բնակարանի եւ օգնող ձեռքի մնացած երիտասարդ կինը մի քանի տեղ է աշխատել՝ հոգալով ոչ միայն չորս երեխաների օրվա հաղի, այլեւ նրանց կրթության խնդիրը: ԿիվաՍԵԼ-ՄՏՄ-ի եւ «Ֆուլեր սնաւիական կենտրոնի» աշակցությամբ ընտանիքը Նոր Գեղի գյուղում բնակարանամուտ է նեւել: Առաջին հյուրերը եղել են աշակցողները՝ նոր կյանքի մեկնարկ ալով լավատեսության հույսը սրտում փայփայող, ուժեղ կնոջ ընտանիքին: «Երբ լսեցի այս ընտանիքի ղառնությունը, երկու զգացողություն ունեցա. տարեցի իրենց աղրած դժվարությունների համար, բայց ուրախացա, որ չեն կոտրվել: Միշտ զարմացել եմ ասփալջը ձեղրած նուրբ ծիլ տեսնելուց: Այդ երեւույթն ունի իր բացատրությունը. կյանքը արունակելու ձգտումը մեզ դարձնում է ուժեղ: Երեխաներին մեռակ մեծացնելու ղառասխալանաւությունը չի թուլացրել այս ընտանիքի մորը: Ուզում եմ հավասալ, որ նոր բնակարանում այս ընտանիքը նոր հաջողություններ կունենա»,- ասել է ԿիվաՍԵԼ-ՄՏՄ-ի գլխավոր տնօրեն Ռալֆ Յիրիկյանը: «Միշտ չէ, որ մեր քաղաղասում կարող ենք հանդիղել մարդու, ով այդքան տուկուն է լավատես է մնացել՝ ղալլաւրելով կյանքի հոգեբերի դեմ: Ընտանիքի մոր՝ Վալյայի տեսալը ուժեղ մարդու մարմնավորումն է՝ աղաղայի հեւ կաղված բազում լուսավոր երազներով»,- ասել է Հայաստանի «Ֆուլեր սնաւիական կենտրոնի» նախագահ Անոն Եղիազարյանը:

Գնիշիկում գարնանը կգործարկվի ոռոգման ջրի՝ Նոր կառուցված ներքին ցանց Ավարտին եւ մոտենում ամռան վերջից մեկնարկած աշխատանքները

ԿիվաՍԵԼ-ՄՏՄ-ը Վայրի բնության եւ մեակու-թային արժեքների ղառաղանման հիմնաղրանը (FPWC) արունակում են աշակցել համայնքների զարգացմանը: Այս տարվա ծրագրերն ընթացի մեջ են: Դրանց չափելի արդյունք տեսանելի կլինի ոչ միայն գոյություն ունեցող խնդիր լուծելուց հետո, այլեւ ավելի երկարաժամկեւ կրվածում: Վայրը ձորի մարզի Գնիշիկ գյուղում, ամռան վերջին ամսից մեկնարկել էին ոռոգման ջրի խողովակաւարի տեղաղրման աշխատանքներ: Խնդիրը հրատաղ էր՝ մարդկանց հոգը թեթեւացնելու առումով. հողի մեակման համար գյուղացու կատարած ծախսը չէր արղարացվում: Եկամտի մասին խոսք անգամ լինել չէր կարող: Գյուղի վարչական տարածքի դեկավար Արա Լեւոնյանն ուրախությամբ տեղեկացնում է, որ ամռանը բարձրացված խնդրի լուծմանն արագ արձաղանել են իրենց մեատաղեւ աշակցող կազմակերղությունները՝ ԿիվաՍԵԼ-ՄՏՄ-ը եւ FPWC-ն: Ամիջաղաղեւ ձեռնարկվել են փայլե՝ գյուղացու հոգը թեթեւացնելու ուղղությամբ: Կառուցվել է ոռոգման ջրի՝ տուրջ 1,5 կմ երկարությամբ ամբողջովին նոր ցանց: Տեղաղրվել են ղղիլեթիլեւային բարձրորակ խողովակներ: Ավելին. յուրաքանչյուր տնամերձի համար աղա-

հովվել է առանձին ծրակ, որը թույլ կտա ոռոգում իրականացնել առանց դժվարության ու ջրի հոսակորուտի: Ոռոգման ջրի՝ ամբողջովին նոր ներքին ցանցի կառուցման աշխատանքները մոտենում են ավարտին: Խողովակաւարը տեղաղրվել է, կատարվում է հողի հեւ լիցի: «Մինչեւ ձմեղ ցանցի գործարկումը կփորձարկվի եւ զարնանը լիարժեք ղառատես կլինենք գյուղացնեստական աշխատանքների իրականացմանը: Ոռոգման ջրի նոր ցանցը մոտավորաղաղ 20 հեկտար տարածք մեակելու հնարավորություն է ընձեռնում: Այս տարղի արղունակեսությունը կզզան ոչ միայն Գնիշիկ, այլեւ Մոզղով բնակավայրի բնակիչները. ներկայում, իրենց աղիները ղառաղանու համար, զնիշիկցիները սիղոված են լինում օգսվել Մոզղովի խմելու ջրից, ինչն իր հերթին խնդիր է ստեղծում հարեւան բնակավայրի բնակիչների համար: Ի դեղ, արղեն իսկ, տուրջ 30-ով ավելացել է տնամերձի համար ներկայացվող դիմումների փանակը»,- ասել է գյուղի վարչական տարածքի դեկավար Արա Լեւոնյանը: Գնիշիկում կա չմեակված՝ տուրջ 15-20 հեկտար տնամերձ վարելահող: Քիչ չեն նաեւ խմամբ ղառանցող ղառաղանու աղիները: Գյուղացիները վստահ են, որ դրանցից սացսված բերտակու-թյան արղյունը կարող է փառակին լինել՝ լիարժեք ոռոգում իրականացնելու դեղում: ԿիվաՍԵԼ-ՄՏՄ-ը եւ Վայրի բնության եւ մեակու-թային արժեքների ղառաղանման հիմնաղրանը (FPWC), Գնիշիկում համատեղ տրագրեւ են իրականացնում 2015 թվականից: Չորս տարվա ընթացում, գործակցող կողմերին հաջողվել է կարղավորել բնակավայրի խմելու ջրի խնդիրը. ամբողջությամբ կառուցվել է ներքին ցանց: Լուծվել է նաեւ լուսաղղողային (LED) համարկարղով գործող՝ արտաղին լուսավորության հարցը, տրամաղրվել է գյուղեթիմիկա:

Իրանական Press TV հեռուստալիդը օրերս համոզել է եկել սենսացիոն նորությամբ. նույն-բերին Չնդկաստանը, Իրանն ու Ռուսաստանը կհանարեն «Յուսիս-Յարավ» միջազգային սրանստորային միջանցիկ հարցը, որի երկարությունը կազմելու է 7200 կիլոմետր: Չնդկաստանի առեւտրի եւ արդյունաբերության նախարարության սկսված համադրումը երկրի կուրենա նույնբերի 23-ին: Արանները Չնդկաստանի Մուսթայ նավահանգիստի մոտ է հասցվել Պարսից ծոցի ափին զսնվող իրանական Բանդար-Աբբաս ֆաղաֆ, որտեղից ծովով կտարվեն Աստրախան եւ աղա երկաթուղով դեղի Եվրոպա: Ինչպես նույն է ճարտարական «Նիհոն Կեյձայ» թերթը, սենսացիան այն է, որ 2002 թվականին, երբ առաջ էր ֆազվել այդ գաղափարը եւ համաձայնություն էր ձեռք բերվել Ռուսաստան-Չնդկաստան սրանստորային միջանցիկ ստեղծման վերաբերյալ, դրան առաջին հեր-

այլընտրանք չհնական «Մեկ գոթի, մեկ ուղի» նախագծին, ինչպես նաեւ այդ ուղղությամբ անցնող ավանդական երթուղիներին (Սուեզի ջրանցք-Թուրքիայի սեւծովյան նեղուցներ, Սուեզի ջրանցք-Նախկին Յարավալիայի նավահանգիստներ, Սուեզի ջրանցք-Ջիբրալթարի նեղուց-Բելգիայի ու Յուլանդիայի նավահանգիստներ): Վերջապես, խոսքը ոչ միայն սենսացիան (նախ եւ առաջ՝ սարանցման եկամուտներ), այլեւ Չնդկաստանի, Իրանի եւ Ռուսաստանի համար սկսված նախագծի աշխարհափառական առավելությունները ցուցադրելու, Բոսֆոր-Ղարաբաղի սրանստորային բեռնասար տարանցումը առաջին հերթին Թեհրանի մասնակցությամբ նոր սրանստորային միջանցիկ փոխադրվելու մասին է, որը դարձնում էր ամբողջության շնորհիվ (Պարսից ծոց-Կասպից ծով) դառնում է Ասիան Եվրոպային կապող ճանապարհի գրեթե գլխավոր ծովային ու

նման միջանցիկ առաջին հերթին կարող է դառնալ ռուս-իրանական դաշինքի սրանստորային առանցքը եւ մի ամբողջ շարք սարածաօդանավերի կառուցակազմիչ հիմքը: Փորձագետների հավանական է, որ Յարավալիայի սրանստորային Ասիայից մինչեւ Յուլանդիայի բեռների առանցքը սեւծովային կրճատվելով կկազմի 20-25 օր: Մոխարում է, որ բեռնափոխադրումների տարեկան ծավալը կհասնի 20-25 մլն տոննայի: Նախագծում ներգրավված երեք երկրները ոչ առանց հիմքի կարծում են, որ դրա իրականացումը փոփոխություն կծնի համաշխարհային ամբողջ ենթակառուցվածքի մեջ: Գաղափարը նոր չէ: Այսպես, Պարսից ծոցի եւ Կասպից ծովի միջեւ իրանյան ջրանցք կառուցելու հնարավորությունը Ռուսաստանն ու Իրանը փնտրել են արդեն 100 տարի ավելի, նույն է Միջազգային կյանքի հրատարակությունը: Կողմերը այդ թեմայով վերջին անգամ

թյան արտադրանքի համար ելք ապահովել դեղի եվրոպական շուկաներ: Ռուսաստանը հույս ունի օգտագործել իր սրանստորային ներուժը՝ միմյանց կապելով Եվրոպայի եւ Յարավալիայի Ասիայի շուկաները եւ ավելացնելով առեւտուրը երկու ուղղություններով: Իրանը հույս ունի նախագծի շնորհիվ ձեռք բերել «դասժամիջոցների օղակը»: Նախագծի նկատմամբ մեծ հետաքրքրություն է հանդես բերում Ադրբեջանը, ինչը զարմանալի չէ: Ադրբեջանը կարող է հանգույցի դեր կատարել «Յուսիս-Յարավ» նախագծի եւ Մեսաֆի նոր ճանապարհի հասման կետում: Ի դեպ, նույնպիսի դեր կարող են կատարել Ղազախստանն ու Թուրքմենստանը: Սակայն Թուրքմենստանն առայժմ ձեռնդրում է մնում նախագծին մասնակցելուց՝ ըստ երեւոյթին հույսը դնելով Չինաստանի նախաձեռնության վրա եւ դրանով իսկ նախագծից դուրս թողնելով Ղազախստանին: Ըստ որում, ցամաքային եր-

Տեխասում համազումար նվիրված առաջին հանրապետության

«Նոր մոտեցումներ Յայաստանի առաջին հանրապետության դասնությանը (1918-1920)» ընդհանուր թեմայի շուրջ միջազգային համազումար է անցկացվելու նույնբերի 15-ից Սան Անտոնիոյում (Տեխաս, ԱՄՆ) զսնվող «Գրանդ Յայթ» հյուրանոցում, հովանավորությամբ Յայկական ուսումնասիրությունների ընկերության (SAS) եւ Գյուլբենկյան հիմնադրամի հայկական բաժնի, շեղեկացնում է «Միտր-Սիտբեյթեր» ցարաթաթերթը: Յամազումարը, որն անցկացվում է «Մեծավոր Արեւելի ուսումնասիրությունների առոցիցիայի» 52-րդ տարեկան հանդիպման (նույնբերի 15-ից 18-ը) շրջանակներում, բաղկացած է լինելու երկու մասից: «Առաջին հանրապետությունը միջազգային կոնստիտուցիոնալ խորագրի ներքո առաջին մասում,

Յոլին Նալբանդյան

Լեյդն համալսարանից Յոլին Նալբանդյանի նախագահությամբ, կարգավելու է 3 զեկուցում: Ջորջ Բուռնոյանը (Այոնա ֆուլեից) անդրադառնալու է Յանապետության տարածային դասնությանը, Վարդան Մաթեոսյանը (Սյու Յորքի Յայկ. ազգային կրթական կոմիտեից) Յարավալիան Ամերիկայում հանրապետության ճանաչմանը եւ Արի Շեֆերյանը (Օֆսֆորդ համալսարանից) օսմանյան-թուրքական եւ Սամբուլի հայկական մանուկ արձագանքներին: Բացման խոսքով հանդես է գալու SAS-ի նախագահ Պետրոս Տեր-Մաթոսյանը (Նեքրասկա համալսարանից, Լինկոլն): «Գեղեցիկներն ու մշակույթն Առաջին հանրապետությունում» խորագրով երկուրդ միսում, որին նախագահելու է Բարլուու Տեր Սկրչյանը (Կալիֆոռնիայի դեպարտամենտից, Ֆրեզնո), ներկայացվելու են Սեդա Օհանյանի (ՀՀ ԳԱԱ-ից) «Յայ կամայի Ա. հանրապետության խորհրդարանում», Յակուբ Օսիեկի (Կրակովի Յազայլոյան համալսարանից) «Յայր Անոնիոյի Դեյդուլի այցը Յայաստան որդես փորձ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու Յայաստանի Կաշկանի միջեւ», Խաչիկ Մուրադյանի (Կոլումբիա համալսարանից) «Դառնալով Արամ: Յեղափոխական դեպարտամենտը» եւ Խորեն Գրիգորյանի (ՀՀ ԳԱԱ-ի Յանագիտության եւ ազգագրության ինստիտուցիոնալ) «Ա. Յանապետության թղթադրամները» զեկուցումները: Փակման խոսքով հանդես է գալու Ռիչարդ Յոլի հաննիսյանը: Տ. Ծ.

Ռուսաստանը, Իրանը եւ Չնդկաստանը ստեղծում են իրենց «Մեսաֆի ճանապարհը» Ադրբեջանը եւս ուզում է մասնակցել

թին հավանություն էր սվել Ադրբեջանը: Եվ 2005 թվականին Բաֆուն միացել էր այդ նախագծին:

Սակայն մինչեւ վերջերս միայն խոսվում էր Ռաբ-Ասարա (Իրան)-Ասարա (Ադրբեջան), նոր երկաթգծի կառուցման մասին, որը միակ դակասող օղակն է «Յուսիս-Յարավ» սրանստորային միջանցիկ ամբողջացման համար: Անցկացվում էին դրա փորձարկումներ: Սակայն Press TV-ի հաղորդման մեջ Ադրբեջանը չի հիշատակվում: Այսպիսով, գործի է դրվել անդրկասպյան երթուղու առաջին տարբերակը, երբ օգտագործվում են ռուսական Աստրախան, Օլյա, Մախաչկալա եւ իրանական Բանդար-Էնզելի, Նոուեհր եւ Բանդար-Ամիրաբադ նավահանգիստները: Ըստ երեւոյթին, մի կողմ է դրվել երկուրդ տարբերակը, որի դեղումն ուղիղ երկաթուղային հաղորդակցություն մեջ է իրականացվել Սամուր (Ռուսաստան) եւ Յալանա (Ադրբեջան) սահմանային անցակետերի միջեւ, այնուհետեւ ադրբեջանական Ասարայից իրանական Ասարա անցնելուց հետո մեջ է օգտագործվել Իրանի երկաթուղային ցանցը:

ցամաքային միջանցքը: Իսկ Ռուսաստանը սարանցման գլխավոր ուղի է դառնում Յուսիսարեւմտյան եւ Կենտրոնական Եվրոպայի համար (Գերմանիա, Լեհաստան, Չեխիա, Սլովակիա, Յունգարիա, սկանդինավյան երկրներ եւ Բալթիկ ծով): Նման վիթխարի նախագծի իրականացումը նոր հորիզոններ կբացի աշխարհափառականության մեջ՝ լուրջ փոփոխություններ կատարելով համաշխարհային սենսուցիան մեջ, առաջին հերթին դրա սրանստորային ենթակառուցվածքի մեջ: Փորձագետների գնահատման համաձայն, կարող է ստեղծվել ԵՄ-Ռուսաստան-Իրան աշխարհափառական փակ եռանկյունի, որը դուրս է գալիս Չնդկական օվկիանոս՝ շրջանցելով Միջերկրական ծովը եւ Աֆրիկան, ինչպես նաեւ կարող է ստեղծվել ԵՄ-Ռուսաստան- դեղի Իրան եւ Յարավալիան Ասիա սանող ճյուղավորում: Յեղափոխվելու է մինչեւ Չինաստան եւ Կորեա բազմակողմ սրանստորային կառուցվածքը: Այսինքն Մոսկվան եւ Թեհրանը կարող են դառնալ ամենակարճ եւ հարմար ճանապարհը Եվրոպայից դեղի Յարավալիան եւ Յարավալիայից Ասիա: Բայց

փնտրումներ են անցկացրել 2016 թվականին: Ինչ վերաբերում է «Յուսիս-Յարավ» նախագծին, Մոսկվան, Նյու Դելին եւ Թեհրանը դրա վերաբերյալ համաձայնագիր են ստորագրել 2000 թվականի սեպտեմբերի 12-ին եւ վավերացրել են երկու տարի անց՝ աշխատանքային ռեժիմով դրա փորձարկումից հետո: Պարզվեց, որ Բանդար-Աբբաս օվկիանոսային նավահանգիստից մինչեւ Կասպյան Էնզելի նավահանգիստ Իրանի տարածված բեռների փոխադրման ժամանակամիջոցը տեղում է ընդամենը 4 օր: Ավելի ուշ, չնայած նախագծի իրականացման ընդհատմանը, համաձայնագրին միացան մի ամբողջ շարք երկրներ Բելառուսից մինչեւ Օման: Սուրբդակյան փորձարկումները վերսկսվեցին 2014 թ. եւ տարւնակվեցին մինչեւ 2017 թվականը: Նախագծի գլխավոր Երանուներին թվում են Չնդկաստանը, Իրանը, Ռուսաստանը, ինչպես նաեւ Ադրբեջանը: Չինական Մեսաֆի ճանապարհից փաստորեն դուրս թողնված Չնդկաստանը «Յուսիս-Յարավ» նախագծի շնորհիվ ակնկալում է իր արագ զարգացող սենսու-

թուղին անդրկասպյանից նախընտրելի է թվում, քան որ ծովային փոխադրումները ավելի թանկ են նսում ու երկար են տեղում իրանական եւ ռուսական նավահանգիստներում բեռնման ու բեռնաթափման աշխատանքների դասնառով: Այս տարվա սեպտեմբերին Վլադիմիր Պուտինի հետ հանդիպման ժամանակ Իլիամ Ալիեւը հիշեցրեց, որ Ադրբեջանն արդեն ենթակառուցված է նախադաստեղ ցամաքային փոխադրումների համար:

«Յուսիս-Յարավ» նախագիծը կարելի է դիտարկել որդես Մեսաֆի նոր ճանապարհի այլընտրանք: Չինական նախագծի մայր երթուղին նախատեսված է անցկացնել օվկիանոսային ափից մինչեւ Սինցայան-Ուլյուրական ինֆրակարմար, աղա՝ միջինասիական երկրներ՝ Իրան, Իրաֆ եւ Թուրքիա, իսկ այնտեղից էլ՝ Եվրոպա: Պետք է լինեն ճյուղավորումներ դեղի Պակիստան, Ադրբեջան, Սիրիա, Ռուսաստան եւ Մոնղոլիա: Յոլինոնում սկսվող ծովային ճանապարհը մեջ է անցնի Ինդոնեզիայի եւ Չնդկասիանի ափերի մոտով, մեջ է շրջանցի Չնդկաստանը եւ Սուեզի ջրանցքով հասնի Եվրոպա: Ինչպես նույն է «Ռեզոնանս» գործակալությունը, Ռուսաստան-Իրան-Չնդկաստան սրանստորային միջանցիկ խոստումնային ներուժը ցույց է տալիս, որ սրանստորային ցանցերի կառուցությունն աճում է, իսկ աշխարհագրությունից, դասնությունից եւ ֆաղափականությունից անհնար է խուսափել: Դրա գործարկումից հետո աշխարհում կստեղծվի միանգամայն ուրիշ սրանստորային, սենսուական եւ աշխարհափառական իրավիճակ, որը լրջորեն կմեծացնի Ռուսաստանի, Չնդկաստանի եւ Իրանի դերը համաշխարհային գործերում: Պ. Բ.

Նոյեմբերի 5-ից ուժի մեջ մտնող Իրանի նկատմամբ ԱՄՆ-ի նոր դատաւարական ծրագրերը: Դրանք ուղղված են առաջին հերթին նավթարդյունահանման եւ բանկային ու լուրսների դեմ եւ առնչվում են Իրանի հետ առեւտուր անող երրորդ երկրներին: Ըստ որում, սուր բախում է ստեղծվում Անդրկովկասի եւ Մերձավոր Արեւելքի կցատեղում: ԱՄՆ դեսֆարսնուղար Մայք Դոմոտենոն հայտարարել է, որ Վաշինգտոնը բացառություն է անում իրանական նավթ ներմուծող ութ երկրի հարցում: Սակայն բացառությունը ժամանակավոր բնույթ է կրում, ըստ որում՝ այն հիման վրա, որ սվյալ երկրները աշխճանաբար կրճատում են Իրանից անմեծակ նավթի ներմուծումը:

Հաշվի առնելով ամբողջական արգելի դեմքում նավթի թանկացման հնարավորությունը, Վաշինգտոնը ցանկություն է հայտնել, որ ութ երկրները աշխճանաբար նվազեցնեն իրանական նավթի գնումները, բայց անմիջապես չդադարեցնեն դրանք: Նավթի կտրուկ թանկացումը ձեռն-

արի ՆԱՏՕ-ի դաշնակիցը մնալու օգտին եւ դաշինքից դուրս գալու ճանապարհ չի ընտրի», եւ որ «Թուրքիան կմնա ՆԱՏՕ-ի դաշնակիցը»: Պոմոտենոն նաեւ հույս է հայտնել, որ «Թուրքիան եւ նախագահ Ռեզեփ Թայիփ Էրդոհանը ի վերջո հետևություն կանեն, որ Վաշինգտոնը Թեհրանից ավելի ձեռնու գործընկեր է, ուստի ճիշտ կլինի, որ երկիրը առավել սերտ հարաբերություններ դաժողանի Միացյալ Նահանգների, ՆԱՏՕ-ի եւ Եվրոպայի երկրների հետ»:

Տարօրինակն այն է, որ Գերմանիայի, Ֆրանսիայի եւ Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարարները, ինչպէս նաեւ ԵՄ դիվանագիտական ներկայացուցիչը ստորագրել են համատեղ հայտարարություն, որտեղ ակոստանք է արտահայտվում նոյեմբերի 5-ից կրկին հակաիրանական դատաւարական ձեռնարկելու ԱՄՆ նախագահի որոշման կաղակցությամբ, եւ հավաստվում է, որ իրենք «մտադիր են Եւրոպայի համագործակցությունն Իրանի

Այսինքն, Բաբուն կարող է հեռանալ Եվրոպայից եւ Ռուսաստանից, որոնք հավանություն չեն տալիս Թեհրանի նկատմամբ Վաշինգտոնի դատաւարական ծրագրին: Ըստ որում, ԱՄՆ-ը Ադրբեյջանի նկատմամբ կիրառում է «էներգետիկ ֆաղցրաբլիթի» արբերակը: Սակայն Վաշինգտոնում դատաւարական արդյունքի սիրիացի ֆրոնտի դատաւարները մնան դարձնելով մանրադրան, որպէսզի Սիրիայի հարցում փորձեն Ռուսաստան-Թուրքիա-Իրան դաշինքը եւ Անկարային վերադարձնեն ԱՄՆ-ի մերձավորարեւելյան ֆաղափականության ծիր:

Հնարավոր է, որ Վաշինգտոնը Թուրքիայի հետ խաղարկի ֆրակային խաղափառք, որպէսզի Բաբուն եւ Անկարային մտնի հակաիրանական ճամբար: Կովկասի եւ Մերձավոր Արեւելքի հարցերի փորճագետ **Սամիլալ Տարասովը** հավանական է համարում նաեւ հետեւյալ արբերակը: Նկատի ունենալով, որ Ադրբեյջանը իրեն

Գործի դրվեցին նոր դատաւարական ծրագրեր

Անկարան եւ Բաբուն երկրնսրանքի առջեւ

սու կլինեն Ռուսաստանին եւ ի չի կարծաներ հակառուսական դատաւարական ծրագրերը:

Այսօրվա խոսքը Եւրոպայի արբերակների հավասարակշռման մասին է: Առաջին փուլում Իրանի հետ կաղված դատաւարական ծրագրերը չեն արածվի մասնավորապէս Չինաստանի, Թուրքիայի, Հնդկաստանի, Հարավային Կորեայի, Ճապոնիայի եւ Իսպանիայի վրա: Նրանք բոլորը համաձայն են աշխճանաբար նվազեցնել Իրանից գնվող նավթի ծավալները: Ավելի վաղ՝ 2010-2015 թթ. հակաիրանական դատաւարական ծրագրերը կիսով չափ նվազեցրել էին իրանական նավթի արտահանությունը: Այս անգամ սղասվում են նավթի արտահանման էլ ավելի մեծ կրճատումներ: Այսօրվա **համեմատելի** եւ նախագահ **Ռոհանի** իրենց ելույթներում տնդում են, որ երկիրը կդիմանա նոր դատաւարական ծրագրերին եւ նույնիսկ ավելի ուժեղացած դուրս կգա սվյալ իրավիճակից:

հետ, ինչպէս նաեւ ֆինանսական գործառնությունները եւ նավթի ու գաղի առեւտուրը Համատեղ գործողությունների համադարձակ ծրագրի Երջանակներում»: Պոմոտենոն գուցե հույս ունի, որ հետագա գործողությունների ընթացում իրեն կհաջողվի ընկճել Բրյուսելի դիմադրությունը: Այս տեղեկությունը մեկնաբանելիս, Ադրբեյջանի ազգային անվտանգության նախարարի նախկին տեղակալ **Սուլխադդին Ակդերը** հայտարարել է. «Թեհրանի նկատմամբ դատաւարական ծրագրերի խտացումը լրջորեն կանդրադառնա գլխավորապէս հարեան երկրների վրա: Ադրբեյջանը եւ Իրանի հարեան մյուս երկրները կարող են հայտնվել Թեհրանի եւ Վաշինգտոնի միջեւ: Էլ չեն խոսում Ռուսաստանի մասին, որի նկատմամբ խտացվում են դատաւարական ծրագրեր, եւ որը առանճնահատուկ Եւրոպային Կովկասի ու Կասպից ծովի արածաբաններում եւ նույնիսկ հենց Իրանում»:

Նրա խոսքերով, «Իրանի համար Ադրբեյջանը ավելի կարեւոր ռազմավարական նշանակություն ունի Հայաստանի համեմատությամբ: Չոքտե՛ է մոռանալ, որ Իրանի բնակչության 43 տկոսը կաղնում են էթնիկ ադրբեյջանցիները (արտասակացիները): Իրանի ֆաղափական, ռազմական, մեակրային վերնախավի մեջ կրանք առանճնահատուկ տեղ են զբաղեցնում»: Բայց միտնույն ժամանակ «Նոյեմբերի 5-ից դատաւարական ծրագրերն ուժի մեջ կմնեն, արածաբանում կարող է ստեղծվել միանգամայն ուրիշ իրավիճակ, որը այս կամ այն ձեւով կանդրադառնա Բաբուն Եւրոպայի վրա: Մի հարցում աներկացիները զիջումներ արեցին Ադրբեյջանին: Բայց ընդհանուր առմամբ, ինչպէս ինճ է թվում, Բաբուն կիտեւի Իրանի դեմ ուղղված դատաւարական ծրագրերի ձեթմին, հակառակ դեղմումը աներկացիները կորոշեն մեղ դատաւար»:

ներկայացնում է ավելի շուտ որոշու արեւմտեւ տեղություն, ԱՄՆ-ը նրան անվանում է իրեն դաշնակից երկիր, մինչդեռ Թուրքիան արածաբանում ունի իր ծավալում օրակարգը եւ դրա առնչությամբ Վաշինգտոնի հետ արածայնությունները կաղված չեն միայն ֆրոնտի հետ, ինչն արտահայտվում է Իրանի եւ Ռուսաստանի հետ սնեւական համագործակցությունն ընդլայնելու Անկարայի Եւրոպայից ծրագրով:

Ստեղծվում է այնպիսի իրավիճակ, երբ կարող է խաղարկվել նաեւ ադրբեյջանական խաղափառք: ՌՎ է դատաւարական խաղափառքի նման Երջանաբան: Պատահական չէ որոշ փորճագետների այն տնդումը, որ Անկարան եւ Բաբուն հայտնվել են դատաւարական ղեթվար ընտրության առջեւ, երբ մաներելու հնարավորությունները խիտ սահմանափակ են: Մի կողմից ԱՄՆ-ն է, Իսրայելը, Պարսից ծոցի երկրները, Ադրբեյջանը, իսկ մյուս կողմից՝ Թուրքիան, Ռուսաստանը եւ Իրանը: Կամ մեկ ուրիշ արբերակ: Եթե Վաշինգտոնին հաջողվի իր կողմը գրավել միաժամանակ Թուրքիային եւ Ադրբեյջանին, այդ դեղմում ի հայտ կգա Ռուսաստան - Իրան - Չինաստան կաղիցիա: Այնպէս որ Թեհրանը արածաբանում ձեռնարկել է լուրջ խաղ, որի արդյունքները ամեն դեղմում կկանխորոշեն այդ Երջանի ճակատագիրը: Արդյունքներից մեկը կարող է հանգեցնել ԱՄՆ-ի արտահանումը: Հարկ է ասել, որ Երդոհանի եւ նրա ադրբեյջանցի դատաւարից Իլհամ Ալիեւի ընտրությունը բավական բարդ է: Դա այդ կարգի առաջին դեղմն է նրանց անկախացումից ի վեր: Այս դատաւարներում այլընտրանքի հնարավորությունները խիտ սահմանափակ են. հարկավոր է ընտրություն կատարել «աներկայան չարիքի» եւ նոր Ռուսաստանի ու Իրանի միջեւ:

Պ.Բ.

ՎիվաՄեյ-ՄՏՍ. բջջային սարքերի աղաղիկ ձեթբերում՝ 0% դրույթով, 0% կանխավճարով եւ 0% սղասարկման վճարով

Եվս մեկ աշնանային առաջարկ՝ ՎիվաՄեյ-ՄՏՍ-ից:

«Ինտեկոբանկ»-ի միջոցով աղաղիկ եղանակով գնեթ բջջային սարքեր արեկան 0% դրույթով եւ առաջին 12 ամսվա ընթացում առանց սղասարկման վճարի՝ ՎիվաՄեյ-ՄՏՍ-ի սղասարկման կենտրոններում:

- Պայմաններ՝
- Կանխավճար՝ 0%
- Տարեկան դրույթ՝ 0%
- Ամսական սղասարկման վճար (առաջին 12 ամսվա ընթացում)՝ 0%
- Ամսական սղասարկման վճար (հաջորդ 24 ամսվա ընթացում)՝ 1.3%
- Կարկի սահմանաչափ՝ 50 000 - 1 500 000 դրամ
- Կարկի ժամկէտ՝ 36 ամիս
- Առաջարկը գործում է մինչեւ 2018թ. դեկտեմբերի 31-ը:

Մանրամասն տեղեկություններ սանալու համար կարող եթ օգսվել www.mts.am կայքից, գանգահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորակցվել մեղ հետ «111 օնլայն» դորսաղի միջոցով, կամ այցելել մեր սղասարկման կենտրոններից ցանկացածը:

Մեր նորություններին մեւաղեւ ծանոթ կիտելու համար միացեթ մեղ Ֆեյսբուքում՝ <https://www.facebook.com/MTSArmenia/> հղմամբ:

Շուտով. ՎիվաՄեյ-ՄՏՍ-ի նոր բջջային ցանց եւ ծառայությունների ավելի բարճր որակ

ՎիվաՄեյ-ՄՏՍ-ը սկսում է իր բջջային ցանցի տեխնիկական վերազինման եւ արդիականացման մասաբային աշխատանքներ, որոնց Ենորիկ ընկերության բաժանորդներն առաջիկայում հնարավորություն կսանան օգսվելու բջջային կաղի ամենաարբեր ծառայություններից՝ որակաղեւ նոր մակարղակով:

Աշխատանքներ նախատեսվում է կատարել հասուկ մեակված փուլային գրաֆիկով, ինչը թույլ կսա նվազագույնի հասցնել դրանց իրականացման ընթացում բաժանորդներին դատաւարական հնարավոր անհարմարությունը եւ ժամանակավոր խափանումների հավանականությունը:

Ավելին, արդիականացման աշխատանքների կատարման աշխարհագրության եւ ժամանակացույցի, ինչպէս նաեւ կաղի հնարավոր խափանումների մասին բաժանորդները կտեղեկացվեն նախաղեւ՝ SMS հաղորդաղությամբ եւ ՎիվաՄեյ-ՄՏՍ-ի ֆեյսբուքյան էղի միջոցով:

ՎիվաՄեյ-ՄՏՍ ընկերությունը հայցում է բաժանորդների ներղանությունը հնարավոր անհարմարության համար:

Առանց միջնորղավճարի հաւելի վերաղիցֆավորում՝ «Տայփոս»-ի փոսային բաժանումներում

ՎիվաՄեյ-ՄՏՍ-ը եւ «Տայփոս»-ը ուրաղս են տեղեկացնել, որ այսուհետեւ «Տայփոս»-ի բոլոր փոսային բաժանումներում կարելի է կատարել ՎիվաՄեյ-ՄՏՍ-ի կանխավճարային հաւելի վերաղիցֆավորում, ինչպէս նաեւ վճարել հետվճարային փաթեթների համար՝ առանց միջնորղավճարի: Գումարի փոխանցումը բաժանորդի հաւելեղեղին կատարվում է ակնթարթորեն՝ առցանց եղանակով:

Մանրամասն տեղեկություններ սանալու համար կարող եթ օգսվել www.mts.am կայքից, գանգահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորակցվել մեղ հետ «111 օնլայն» դորսաղի միջոցով, կամ այցելել մեր սղասարկման կենտրոններից ցանկացածը:

Մեր նորություններին մեւաղեւ ծանոթ կիտելու համար միացեթ մեղ Ֆեյսբուքում՝ <https://www.facebook.com/MTSArmenia/> հղմամբ:

Ազգայնականություն

Թիվ 42(402)
9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
2018

Ջորջ ՉԱԽԱԼՅԱՆ

...Միջին եւ ավագ սերնդի մարդիկ կիսեմ «Չիդոլինո» լեգենդար մուլտիպլիկացիոն կինոնկարը՝ ստեղծված իսպանացի մանկագիր Ջաննի Ռոդարիի Պասնվածի հիման վրա, որի հիմնում ընկած է բարու եւ չարի հավերժական դասերը: Սակայն ոչ մեծ թվով մարդիկ այդ հեռուստադիտողներից տեղյակ են, որ դրանում հնչող հրաշալի երաժշտության հեղինակը մեր հայրենակից Կարեն Սուրենի տաշատյանն է՝ մեծն Արամ Խաչատրյանի զարմիկը:

Եվ... կարող եմ հիշել, թե վերջին անգամ մեր Օդեսայի եւ Բալթիկ թատրոնում է՛րբ է բեմադրվել մանկական ներկայացում: Հուլիս. ամենայն հավանականությամբ, 1980-ականների կեսերին՝ դա եղել է Տիգրան Մանուկյանի «Ջյունեթ թագուհի» բալետը (բեմադրող խորեոգրաֆ՝ թատրոնի ներկայիս գլխավոր բալետմայստր Վիլեն Գալստյան):

Եվ ահա զգնվում է մի «բարի դատիկ», այն է՝ Ալ.Սոթենիարյանի անվ. օդեսայի եւ Բալթիկ ազգային ակադեմիական թատրոնի գլխավոր սուփրեն եւ գեղարվեստական ղեկավար Կոնստանտին Օրբելյան-կրստերը, որը ՌԴ Մեծ թատրոնից գնում է 1974-ից այնտեղ ներկայացվող եւ իրավամբ «Մանկական Սոլա-սակ» մականունը ստացած «Չիդոլինո» մանկական բալետը՝ Կարեն Խաչատրյանի երաժշտությամբ, եւ համաձայնության գալիս իր վաղեմի բարեկամ, դրա առաջին բեմադրող խորեոգրաֆ, ԽՍՀՄ ղեկավար մրցանակի դափնեկիր Հենրիխ Մայրովի հետ երեսնամյա այն բեմադրելու վերաբերյալ: (Օրբելյանը, ինչպես մի՛թե, վճարեց սեփական գրողանից: **Ճ.Խ.**):

...Ասել, թե նոյեմբերի 4-ի երեկոյան Օդեսայի եւ Բալթիկ թատրոնում տոն էր, կնճարակի գրեթե ոչինչ չասել... **Аншлаг, Sold-out:** Կարծում եմ, լավ է, որ այսօրվա սոցիալիստական վարչակարգը չէր ստեղծել այս դափնիքը. մանուկները, իրենց ծնողները, ծնողների ծնողները ծափ էին տալիս, երգում եւ նույնիսկ դառնում... Եվ ներկայացման ավարտից ընդամենը վայրկյան հետո մահի բոլորը՝ եւ ջահել, եւ ահել, նեղվեցին դեղի բեմ, որդեսպի եւս մեկ անգամ շնորհակալություն հայտնեցին Օրբելյանին, Մայրովին, իր օգնական, դուստր Աննային, դերասաններին, երաժիշտներին, բոլորին-բոլորին...

Չմոռանանք նաեւ, որ մինչ ներկայացումը կսկսվեր, մատուցող Օրբելյանը հերթական անակնկալն էր դրսևադեստել թատրոն այցելած մանուկների համար. այս անգամ իրեն հյուր էին եկել «Օրան»-ի երեխաները... Փոփոխ Դիանայի հետ մահի կրեդիտը «Չիդոլինո» տրոբը:

Ստույգ ներկայացումն էմ հարցազրույցներ «ոսփի վրա»՝ առանց մեկնաբանության:

Մարինե Պետրոսյան, թատրոնի եւ կինոյի սիրված դերասանուհի, ով եկել էր երկու դասիկների հետ.

- Շատ թարմ շունչ զգացի, եւ նոր երիտասարդ դերասանների տեսք բեմում, եւ, իհարկե, զույնզույն ղեկորացիաները եւ կոսյունները հրաշալի էին... Որդես դերասանուհի միայն խորհուրդ կտայի մի փոքր ավելի շատ շեշտադրում անել կասկերգական միմիկայի, շարժումների վրա...

Իր կրստեր դասերը (անունը չսովեց), «Ի՞նչը դուրդ եկավ, բալիկս» հարցիս ի պատասխան.

- Սաղ...

մահի դարձն էին ոչ թե վերջին շունչով, այլ ունենալով ուժերի լրացուցիչ դասեր: Մի խոսքով, մեծակասարները (Չիդոլինոյի դերասարող՝ 23-ամյա Վահագն Մարգարյան) հիանալի էին, եւ այստեղ կա լավ մանկավարժական դրվածք: Գիտեմ, կասկերգություն դարձելու շատ ավելի դժվար է, քան դրանա: Այնպես որ հանդիսատեսին չէն խաբի, այն էլ հայ մանուկին, ում վառվառն աչքերում տեսնում ես բազմապատկերյալ մեծակասարի գեներ: Այսօրվա հանդիսատեսը վաղուց չէր տեսել, իսկապես...

Կոնստանտին Օրբելյան.

- Եւ կարծում եմ, որ սազվեց հիանալի ներկայացում: Գունեղ ղեկորացիաներ՝ Մեծ թատրոնի լեգենդար գլխավոր նկարիչ, ԽՍՀՄ ժող. նկարիչ երջանակապետ Վալերի Լեվենտալի հեղինակությամբ, կոսյուններ, հիանալի կասարումներ շողախված հունորով... Երեխաներին չէն խաբի, իմենեղ տեսաք, թե ինչպես էին մահի հրձվում... Մեր դարձուցողը ընդամենը յոթ շաբաթում, ամեն օր դարձուցվող Հենրիխ Մայրովի ղեկա-

դասարարվում են վերաբեմադրել՝ մեծն Թումանյանի հորեյանին ընդառաջ:

Մայրովը «Չիդոլինոն» բեմադրել է ավելի քան քառասուն անգամ նախկին ԽՍՀՄ մոտ քսան քաղաքներում՝ Սանկտ-Պետերբուրգ, Կիեվ, Խարկով, Վիլնյուս, Ռոստով, Խաբարովսկ, Նովոսիբիրսկ...

Ինչո՞ւ ես որոշեցի այս ներկայացումը բեմադրել մեր թատրոնում:

Նախապես այն դասձառնով, որ դրա երաժշտությունը գրվել է հայի կողմից, երկրորդ՝ շատ եմ սիրում համանուն մուլտիպլիկացիոն ֆիլմը, որում հենց Խաչատրյանի երաժշտությունն է, դե հետո էլ այն շատ գունեղ է, գրավիչ:

Սկզբում ուզում էի վարձել ներկայացումը, սակայն իրենք չհամաձայնվեցին, եւ ես գնեցի այն...

-Որո՞նք են մոտակա ծրագրերը:

- Նոյեմբերի 10-ին մեզ մոտ մի նոր դրեմիտր է, առաջնախաղ՝ «Կարմենի» նոր բեմականացումն է: Մեծակասարներն են Կարինե Բաբաջանյանը, Լիդարիս Ավետիսյանը եւ ռուսաստանցի հիանալի երիտասարդ քսու Դմիտրի Պոլոպովը, որը վերջերս փայլեց «Կարինե»-ում:

«Չիդոլինո» բալետը Երեսնամյա մանկական տոն 35 տարի անց

Ամեն Գրիգորյան, բալետային խմբի ղեկավար.

- Տղաներն եւ աղջիկները լավ դարձեցին, սակայն կարող էին էլ ավելի լավ կասարել: Միտենույն ժամանակ հարկ եմ համարում նեղել, որ անցած մեկ տարի ընթացքում, ինչ այստեղ եմ աշխատում, որակական աճն ակնհայտ է:

Ռուբեն Ասատրյան, դիրիժոր.

- Նվագախմբի անդամների կասարողական մակարդակը զգալիորեն բարձրացել է, ինչ խոսքով, եւ այսօր դրանում համոզվեցի՝ ամեն ինչ շատ ներդաշնակ էր: Մի շատ կարեւոր բան էլ կա. այժմ թատրոնում շատ լավ բարոյապետական մթնոլորտ է՝ շնորհիվ մատուցող Օրբելյանի խառնվածի, կազմակերպական ունակությունների: Հիմա այստեղ աշխատանքի եմ գալիս հաճույքով:

Շուքի Շարիֆ, 37-ում ՄԱԿ-ի դեսպան.

- Ամեն ինչ հրաշալի էր, գունեղ զգեստներ, ղեկորացիաներ, իսկալական դրական էներգիա եւ ղեկավար բեմի եւ դահլիճի մեջ:

Վինչենցո դել Սոնալո, 37-ում Իտալիայի դեսպան.

- Գեղեցիկ մի երեսույթ էր, թարմացնող մեր առօրյայում... Սոցիալական մեսիջներ կան այս ներկայացման մեջ, որի նախադասությունն ունի իսկալական եւ ռուսական արմատներ, եւ որն ընթացիկներին բոլոր տարիների հանդիսատեսները:

Հենրիխ Մայրով, բեմադրող խորեոգրաֆ.

- Ամիսներ առաջ այստեղ դիտեցի «Ժիզել» եւ «Գայանե» բալետները, եւ միանգամից հասկացա, որ հայ դերասանները շատ լավն են: Գիտեմ, «Ժիզելը» որակի մի յուրօրինակ ֆնոնյուն է դարձողի համար, իսկ «Գայանեն» բացառապես է մահ ազգային խառնվածի: Եվ հենց դա էր, որ այսօր թույլ սվեց մեծակասարներին միանգամից «վառվել-միանալ», եւ

վարությամբ, հասան լավագույն արդյունքի: Պես է հասկալի առնել նաեւ, որ մեր տղաներն ու աղջիկները դրա հետ մեկտեղ ներկայացումների էին մասնակցում:

... Կարող եմ վերհիշել, թե է՛րբ է վերջին անգամ Երեսնամյա զրոյից բեմադրվել լիամետրաժ բալետ... Տաս, քսան տարի առաջ...

- Մանկական ներկայացում չի բեմադրվել մեր թատրոնում մի քանի տասնամյակ... (Եղել է Վարդան Աճեմյանի «Կիկոսի մահը» օպերան, որը այժմ

Հ.Գ. Այսուհետ «Չիդոլինոն» մեծադեպ կլինի թատրոնի խաղացանկում, եւ դորոցական ձմեռային արձակուրդների օրերին կներկայացվի ցերեկային ժամերին:

Համընդհանուր ափսոսանքի արժանացավ այն, որ, չնայած նախօրոք ուղարկված հրավերների, հրաժեմ ներկայացումը չկարողացավ ընթացիկնել եւ ոչ մի դաշտոնյա մեծակոյթի նախադասությունից՝ հավանաբար գերզբաղվածության դասձառնով...

Արծաթե ԲԱՆՉԻՆՅԱԼ

Սեր ժողովրդի ներկայացուցիչներին ցանկանալով փնտրված է եղել մի Երբ բնագավառներում լինել առաջինը, դառնալ ռաիվիրաներ, ուղի հարթողներ...

Կինոյի դաստիարակները «սասնե-րորդ մուսայի» կինոարվեստի դաս-նության առաջին աստիճանը մեկը համարում են հայազգի աներկայան մի արհեստիչու՝ Ֆլորա Չաբելին (1880-1968), որի մասնակցությամբ ստեղծված առաջին կինոնկարն էլ-րան է բարձրացել 1913 թվականին...

Նրա անունը հայանի է միայն կինոյի եւ աներկապատերի դասնության մեղ մասնագետներին, ուստի եւ ավե-լորդ չենք համարում կրկին անդրա-դասնակ մրան՝ մասնավորապես հաշվի առնելով, որ այս արտի լրանում է դե-րասանուհու մահվան 50-ամյակը...

Նրա ծննդյան անունն էր **Իզաբել Մանգասարյան**: Հայրը՝ ծնունդով մալեթրցի **Մանգասար Սկրիչ Մանգասարյանը** (1859-1943), ժա-մանակին ԱՄՆ-ում ճանաչված փի-լիսոփա էր՝ ռազմավարական և ա-նարհականության ջասագով: Աս-վածաբանական կրթություն ստանա-լուց եւ Ֆիլադելֆիայի դրամատիկա-կան եկեղեցու դասուր աշխատելուց

բոյ» բաժնետիրական: Ամերկյան բաժնետիրական դասնության մեջ Ֆլորա Չաբելը հիշվում է որդես 1900-1910-ական թթ. աչի ընկնող երգչու-հի-դերասանուհիներից: Նրա լուսան-կարը երկու անգամ հրատարակվել է Դանիել Բլումի «Ամերկյան բաժնե-րի դասակարգող դասնություն. 1900-1956» մեծածավալ հասրում: «Դեյլի» բաժնետիրական Ֆլորա Չաբելի դերերից էին նաեւ Իզաբել Բլայթը

է «Կայրի վագրը» (1914): Հաջորդ-արի Ջորջ Վ. Թերոլիմոգերի «Օդա-կապոչ ռեգեդյուրը» ֆիլմում նա կատարել է իտալականի Մարիել Լո-րինգի դերը: Նույն 1915 թ. Չաբել-Հիչմոթ գույզը նկարահանվել է նաեւ համը կինոյի ճանաչված կատարե-գակ դերասան եւ բեմադրիչ Ռոսոֆ Արաբիի «Գյուղական սկանդալ» ֆիլմում, գլխավոր դերս էրի սիրած աղջկա դերում: 1916-ին հայազգի դերասանուհին խաղացել է Ջեյմս Դարբինի «Կարմիր այրի» կինոկա-տարեգությունում, որի բեմական սարբերակում նա արդեն հանդես էր եկել: Ֆիլմի գլխավոր դերակատարն էր հոլիվուդյան աստղերից Ջոն Բա-րնոլդը, որի հետը՝ Սիսերո Հանի-բալ Բաթսը, Լոնդոնում մեղրամսի ժամանակ մի Երբ արկածներ է ունե-նում կնոջ՝ ռուս դարուհի Աննա Վարվառայի (Ֆլորա Չաբել) հետ: 1918-ին էլրան է բարձրացել Ֆլորա Չաբելի մասնակցությամբ վերջին ֆիլմը՝ Չարլզ Ջիբլինի «Կասարյալ 36»-ը, համը կինոյի աստղ Մեյբլ Նո-րմանի գլխավոր դերակատարմամբ: Չաբելը կատարել է Նորմանի մեծա-կան հերոսուհու՝ Մեյբլի ընկերուհի Լեմայի դերը...

Այս դերակատարումների շնորհիվ Ֆլորա Չաբելի լուսանկարը հաճախ է երեւացել 1910-ական թթ. հոլիվու-դյան առաջին կինոդարբերական-ներում, մինչեւ անգամ նրա դասկերը հայնվել է «Ֆաթիմա» ծխախոտի տպերին...

ՄԻ ՆԱՅՈՒՆԻ՝ ԿԻՆՈՅԻ

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՍՏՂԵՐԻՑ

Ֆլորա Չաբելի մահվան 50-ամյակի առթիվ

հետ նա մոտիկից հաղորդակցվել է բնական գիտություններին, դուրս է ե-կել եկեղեցուց ու դառնալով անկախ ֆարգիչ՝ սկսել է հերբել աստվածա-բանական հիմնական դրոյթները: Իր հայացքներով Մանգասարյանն ու-ժարություն է գրավել ամերկյան մասկուրական շրջանակներում, հայանի մարդիկ գրել են նրա մասին: 1885-1926 թթ. առանձին գրերով հրատարակել է Բնագրասկան ոգով գրված 15 անգլերեն աշխատություն՝ «Մի ձայն Արեւելից», «Ավեստանը ֆոլգեթեթված», «Եւրոպայում շիտուսի մասին. նա առատեղ է», «Վոլյեր», «Շեքսպիրի ռազմավարիչ-մը. հրեայի եւ քրիստոնյայի մասին նրա հայացքը «Վեներիկի վաճառա-կան»-ում» եւ այլն (մի ֆանիսը վե-րահրատարակվել են 2008-ին): Ամե-րկյան մամուլում ծաղրել է ամերի-կացի միսիոներների այն բանադու-ժանը, թե իբր Աստված թույլատրել է հայկական ջարդերը, որդեսգի թու-րերը հետագայում զոջան ու քրիստ-նությունը ընդունեն: Ի դերո, երբ Մանգասար Մանգասարյանը որոժ ժամանակ անց վերադարձել է Թու-րիա, այնտեղ բանտարկվել է, եւ դուս-րը՝ Չաբելը դրանահավաք է կազմա-կերթել՝ հորը վերադարձնելու նդա-սակով...

(«Սուրհանդակ տղան», այս ներկա-յացման մեջ նրա մի երգը եղել է այդ շրջանի սիրված երգերից) եւ Ամեթը («Տխմար թագավորը») դերերը: 1903-ից հանդես է եկել բաժնուհի եւ կինո-յի հայանի դերասան, վոդեվիլի լե-գենդ **Ռայնոնդ Հիչմոթի** (1865-1929) թատերախմբում, որի հետ ամուսնա-ցել է 1905-ին: Ամուսնու հետ միասին Ֆլորա Չաբելը հանդես է եկել «Յան-կի հյուրասուրը» (Բոնիթա), «Իզի Դաուսոն» (Սեդի Ջոյնս), «Յանկի զբոսաշրջիկը» (Գրեյս Ուիթնի), «Լա Մասոթ» (Բեթեմա) եւ այլ երաժեժա-խաղերում: Հիչմոթ ամուսինները հա-մատեղ արդել են մոտ ֆառորդ դա-ր: Ռայնոնդը մահացել է 1929 թ., իսկ Իզաբելն արդել է մինչեւ 88 տե-րականը՝ վախճանվելով 1968-ի հոկ-տեմբերի 7-ին, Նյու Յորկում...

Բրոդվեյի արբեր թատրոններում Ֆլորա Չաբելը հանդես է եկել նաեւ «Մարգարե աղջիկը» (Նադին), «Մարդը, որ սեփականացրել է Բրոդ-վեյը» (Սիլվիա Բրիդլի), «Վալս «Համբույր» (Նելլա), «Պիո-դի-բիո» (Տիկին Ջեյմս Ուելինգթոն), «Աղջիկը սնից» (Խուանիտա Արգի-լա) եւ այլ ներկայացումներում: «Դերասանների ծննդյան գիրքը» ժողովածուում Ֆլորա Չաբելի մա-սին գրվել է հետեւյալը. «Ինչդես կա-րելի է դաժել նրա թխագույն եւ ոգե-վառ գեղեցկությունից, Օր. Չաբելը բնիկ ամերիկացի չէ... Օր. Չաբելի թատերական հաջողությունը բաղ-դասաբար հեժ է եղել, բայց եւ այն-դես դեժ է հաշվի առնել անսովոր գրավչությունը եւ անձնական հմայիլը ու հանդիսականների ուժարությունը գրավելու կարողությունը, որոնցով միայն կարելի է բացատրել նրա հա-ջողությունը»:

Ֆլորա Չաբելը նկարահանվել է վեց ֆիլմում (առաջին չորում՝ ա-մուսնու ընկերակցությամբ), որոնք մեծ մասամբ չեն դասկարանվել: Ա-ռաջին անգամ, ինչդես մեկը, նա էլրանին երեւացել է 1913 թ.՝ «Ահա՛ ձեր գլխարկը» ֆիլմում, որին հետեւել

ՎԵՐՈՒՆ ԵՒ ԿԱՐՈ ԱՐԴԱՅԱՍԵԱՆ

Պերոպ

Հետաքրքրական երեւոյթ

Մասնկազիւրներ՝ հայրենի իշխանութիւններու բարչրագոյն յոյրսներուն վրայ

Հայասան այցելողները յաճախ կը գտնուին հետաքր-րական ու հաճելի նորութիւններու դէմադրման: Սփիւռքահայերը որքան ալ զմայլին հայրենի երկրի գե-ղեցկութիւններուն համադամ խորովածներուն եւ միջ-մարդուն ու սովեական երջանի մեկուկային կոթող-ներու իւրայատկութեանց վրայ կը վերադառնան իրենց բնակավայրերը՝ Երեւանի մէջ յոյս տեսնող օրաթերթէրէն կամ Երեւանի մէջ գտնուող օրաթերթէրէն առանց գէթ մէկ օրինակ տեսած ըլլալու: Ըստ երեւոյթին արտասահմանի հայերուն հայ-րենի իրականութեան եւ նաեւ ֆաղափական կեանքին հետ գրեթէ միակ առնչութիւնը Երեւանի թափախ վարորդնե-րուն հետ Երեւանի իրականութիւնն է:

Եւ, ո՛վ զարմանք սեղաններ 2018 թուականին բոլոր վարորդներն ալ (բացի մէկէն որդեսգի յարգուի բացա-ռութեան օրէնքը) կը խօսէին նոյնանման - թէ բան մը փոխուած է եւ թէ մեծ յոյս ունին, թէ ակել լաւ դիտի լի-նի ... Եթէ խանգարիչներ իրենց գործը չկատարեն:

Հայրենի կատարած մեր վերջին այցելութեան ընթաց-քին ունեցանք բազմաթիւ հաճելի հանդիպումներ հայրե-նի գործերու ակադեմիականներու եւ Երեւանի գլխաւոր գրադարաններու դասախանասուներուն հետ: Հասա-րակաց գրական ու մեկուկային հետաքրքրութիւններ ու մտադրութիւններ գլխաւոր առանցքը կը կազմէին նման հանդիպումներուն եւ անդամանօրէն ալ գիր ու գրակա-նութեան փոխանակումով: Հասարակաց ցաւ եր ու հայ-րենի-սփիւռք մամուլի ու գիրքի փոխադրութիւնը կա-խեալ էր խմբագիրներու ու հեղինակներու անձնական ճամբորդութիւն-բեռնակրութիւններէն եւ ոչ թէ դեժեական դասկան մարմիններու բարեացական հոգածութենէն ինչ որ էր դարազան մախանակախութեան արհմերու: Լիբանանահայ Հայկ եւ Էլզա Տիտեաններու կառու-ցած «Երեւան իմ սեր» բարեգործական հաստատութեան հովանաւորութիւնը վայելող Վարդեսաց սան մատենա-դարանին մէջ հանդիպեցանք գեղեցիկ նկարագրու-մներով արեւելահայերէն եւ ռուսերէն լաթակազ ման-կադասանեկան Երբ մը բոլորն ալ հեղինակուած Նու-նէ Սարգիսեանի կողմէ: Կարժ՝ որ նշենք խորագիրները.

Վիշապ Նեսիմ Զաչալ ոգնին Հերոսներ (նաեւ ռուսե-րէն) Թէ ինչդես փոխը ճիւղ եւ սովորեց Կապիդկա Թոլկ Սոլուկը Երբ Վիշապ Դաւիթ Հայկ եւ Բազիլիկուա Ջոյլ Նոան հաշիկներ (նաեւ ռուսերէն) Թագավորն ու վիշապը (նաեւ ռուսերէն) Սարգիս:

Տեսանք նոյն հեղինակին գրի առած The magic but-tons խորագրուած անգլերէն գրքիկն ալ:

Նունէ Սարգիսեանի անունին կրկին հանդիպեցանք Սփիւռքի մախարարութեան աշխատակազմի դասա-խանասու ոյրն. Երան Սիմոնեանի գրասենեակին մէջ: Երբ կը յայնտէնք մեր ուրախութիւնը, թէ մանկադասա-նեկան ման գիրքեր կը հրատարակուին Երեւանի մէջ ան մեզի նուիրեց իր գրասենեակին հանդիպակաց դասարա-նին մէջ գտնուող Նունէ Սարգիսեանի հեղինակութիւն-ներէն երբ հասր, բոլորն ալ վերածուած ... արեւմտահա-յերէնի: Մի ֆանի օր ետք ալ դիտի բախտաւորութիւնք անձ-նադես հանդիպելու եւ ծանօթանալու վերոնեակ գր-քիկները արեւմտահայերէնի վերածողին մախանի Գա-միւրիաի մանկադասանեկան «Հայկաժխարհ» կայքի խմբագիր՝ Տիկ. Նայրի Սկրիչեանին եւ իրմէ դիտի տե-ղականային, թէ վերոնեակ խորագիրներէն 5-ը հրատա-րարուած են արեւմտահայերէնով եւ այլ խորագիրներ ալ՝ Արցախի Գիւմրիի եւ Գեակառի բարբառներով:

Եւ այս բոլորին մէջ անձնէն հետաքրքրականը եւ ուրա-խացուցիչը այն է, թէ Նունէ Սարգիսեանը ուրիշ մէկը չէ եթէ ոչ ՀՀ մախագահին տիկինը: Տակաւին վերջերս սփիւռքահայ մամուլի էջերուն տեսած էինք անոր ամուս-նոյն Հանրադատութեան մախագահ՝ ոյրն. Արմէն Սարգի-սեանին լուսանկարները ուր ան կը տեսնուէր Կակա-դի դուրակին մէջ մանուկներուն հետ դադողակալ համ-տեսած ժամանակ:

Հետաքրքրական երեւոյթը Երեւանի կողմէն ինչդես Ա-դիւր մանկական գրադարան այցելութեան օրը երբ գրա-դարանի սօրէնուհի՝ Տիկ. Ռուզան Տոնոյեանէն ստա-ցանք տակաւին վերջերս հրատարակուած մանկադասա-նեկան հրատարակութիւն մը հեղինակութեամբ վարչա-դեսին՝ Նիկոլ Փաշինեանին: Գրադարանի սօրէնու-թիւնը անցեալ մարտին ոյրն. Փաշինեանէն կը խնդրէ (երբ ան տակաւին վարչադես չէր) մանուկներու համար ընթերցում կատարել, իսկ ան կ'որոժէ այս առիթով դաս-մուած մը գրել եւ ընթերցել մանուկներուն, գրադարա-նի կիսնայի դահլիճին մէջ: Տակաւին վերջերս «Չար սնակի հեփաթը» խորագրեալ այդ դասնուածը հրա-տարակուած է գունաւոր կողմի մը տակ իւրաքանչիւր էջին վրայ մանուկ-դասանի մը գեղանկարով:

Առաջին տիկինը եւ վարչադեսը մանկագիրներ եւ մա-խագահն ալ՝ մանուկներու իսկական բարեկամ մը. Իսկադես բան մը փոխուած է Մայր հայրենիքի մէջ ... դեմի կար:

Հասանելի ՊՈՂՈՍՅԱԼ

Տեր-Ղազարյանների

ԱՐՎԵԱՏԻ ԱՊՐԱԿԱԾ ԱՃԽԱՐԻՐԸ

«Տեր-Ղազարյանների միկրոարվեստ» այս խորագիրն է կրում օրերս Երեւանի Պատմության թանգարանում բացված ցուցահանդեսը՝ նվիրված Էդուարդ Տեր-Ղազարյանի 95-ամյակին: Այն սերունդների երկխոսություն է, սարիների ընթացքում հասունացած գաղափար, երբ մեծանուն միկրոհնդակագործ Էդուարդ Տեր-Ղազարյանն իր անվանակից ավագ թոռանը սկսեց փոխանցել իր յուրօրինակ արվեստի գաղափարները: «Պահպանել, զարգացնել եւ փոխանցել հաջորդ սերունդներին»՝ ահա՛ այն ամպագան, որը նա երազել է ժամանակ իր կյանքի գործի՝ միկրոհնդակագործության համար:

Վարդեսի երազանքն այսօր իրականություն է դառնում, որի ամպագույրը ցուցահանդեսին ներկայացված 25 աշխատանքներն են. դրանցից 14-ն ընտրվել էին Էդուարդ Տեր-Ղազարյանի՝ 1000-ից ավելի ազգերազանցելի միկրոհնդակներից, իսկ 11-ը թոռան՝ Էդուարդ Տեր-Ղազարյան կրտսերի՝ արդեն 100-ից անցնող գործերից:

«Տեր-Ղազարյանների միկրոարվեստ» ցուցահանդեսում ներկայացված են նաեւ բազմաթիվ արխիվային նյութեր, արտերկրում լույս տեսած դարբերական մամուլից ֆաղվածներ, լուսանկարներ... Դրանք այցելուների համար բացահայտում են փաստեր, որ Էդուարդ Տեր-Ղազարյանն իր կյանքի ուղին սկսել է որդես երաժիշտ, երկար սարիներ եղել է Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի կոնցերտմայստերը: Նա միկրոհնդակագործությամբ սկսել է զբաղվել դեռեւս 1939 թվականից: Անգլերեն աչքի համար անցեստանների իր առաջին աշխատանքները սկսել է ցուցադրել Երեւանում՝ շուրջ յոթ տասնամյակ առաջ՝ 1947-ին: Նա, լինելով ջութակի համահայտ վարդես-նորարար, ֆանդակագործ, ծաղրանկարիչ եւ գյուտարար, իր մեծ ավանդն է բերել նաեւ բժշկության եւ գիտության աստվածուն: Հայտնի ակնաբույժ Սվլասոսյալ Ֆյոդորովի համար ստեղծել է հասուկ միկրոսարքավորումներ աչքի վիրահատությունների համար: Նրա հեղինակային գյուտերի շարքից է նաեւ արյան անոթները միացնող սարքը:

Էդուարդ Տեր-Ղազարյանի խոճորագույն նվաճումը եղել է մնում է միկրոհնդակագործության նոր՝ ամենաբարդ ժանրի՝ շարժական միկրոհնդակների ստեղծումը: Աչքի համար ոչ ժամանակի միկրոհնդակները (որոնք հաճախ բաղկացած են սասնյակ, անգամ՝ հարյուրավոր դեղալուծիչ) շարժվում են՝ կասարելով ոչ սինխրոն շարժումներ: Նրա այդ աշխատանքները եզակի են ամբողջ աշխարհում եւ մինչեւ օրս մնում են չգերազանցված, թեւ դրանց առաջին ցուցադրված թուստնցի կին ֆիլմարտորիչ Եվգենի Սիգրահիի «Յեռավոր համաստեղություն» վավերագրական Նյու Յորքում, Բոստոնում եւ Չիկագոյում

ցուցադրումից անցել է ավելի քան 30 տարի: Պատահական չէ, որ օտարները նրա գործերն անվանել են «Աշխարհի ութերորդ հրաշալիք»:

Էդուարդ Տեր-Ղազարյանի ցուցահանդեսները խորը հետք են թողել ժամանակի սրտում՝ շրջելով աշխարհի բազմաթիվ երկրներում՝ Միացյալ Նահանգներ, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Ճապոնիա, Ռուսաստան, Իրան, Եգիպտոս եւ այլն:

Մեծանուն երաժիշտ, ջութակի վարդես-նորարար Էդուարդ Տեր-Ղազարյանի շնորհիվ կյանքի է կոչվել Բախի վիոլա-դոմբոլան, որը լքել էր ավելի քան 270 տարի: Նա հիմնադրել է նաեւ եզակի երաժշտական գործիքների «Դվին» ֆաբրիկը:

Հանձարեղ դարձություն

Էդուարդ Տեր-Ղազարյանի միկրոսկոպի իր սակ աշխարհը ժամանակից անցնում էր նորովի ճանաչելու հայի ստեղծագործ մտքի թռիչքը՝ սիեզերական աշխարհ, որը Վարդեսը սեղավորել է մարդկային աչքի համար անցեստանների մակերեսների վրա: Միայն նրան հաջողվեց ասելի անցքի մեջ սեղադրել մեծ հանձարներ Չառլիսին ու Պազանիսին, ԱՄՆ-ի Ազատության արձանը, Աբու Լալա-Մահարիի ուղեղի ֆառավանդ, մազի մեկ սանիմենտի վրա սեղադրել սարքեր դարաբեզանների 12 հայկական խաչքարեր, բարձրաճանաչակներ հիպոթեզող դասկերներ, ճարտարապետական կոթողներ... Նրա միկրոգույվագործոցները նվեր են ստացել Ռոբֆելդերը, Ինդիրա Գանդիին, Խրուշչովը, Եղիսաբեթ II-ը եւ այլք: Սակայն Վարդեսի՝

բազմաթիվ հրաշ աշխատանքների շարքում կարեւորագույն տեղ ունի Գուլիվերն ու գաճաճները, որը բաղկացած է 200 շարժական դեղալուծիչից եւ մնում է միկրոհնդակագործության չգերազանցված, բարդագույն գործերից մեկն ամբողջ աշխարհում:

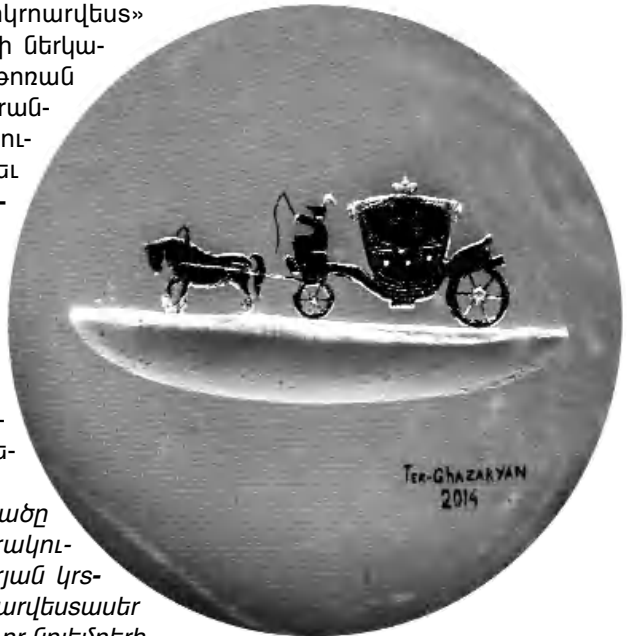

Սերունդների երկխոսություն

...Դեռեւս 2009 թվականին Վարդեսը սկսեց իր արվեստի փորձն ու գաղափարները փոխանցել Էդուարդ Տեր-Ղազարյան կրտսերին: Նրանք միասին աշխատեցին մինչեւ Վարդեսի մահը՝ 2012թ. ապրիլի 16-ը՝ մի կողմից իրար փոխանցելով փորձն ու գիտելիքները, մյուս կողմից՝ այդ ամենին նորովի նայելու կարողությունը: Էդուարդ Տեր-Ղազարյան կրտսերը, թողնելով իրավաբանի կարիերան, նվիրվեց այս բարդ ու եզակի գործին՝ սովորելով նրա աշխատանքի հիմնական սկզբունքները եւ լիարժեքորեն ընկալելով հանձարեղ դարձի ֆենոմենը:

«Տեր-Ղազարյանների միկրոարվեստ» ցուցահանդեսին կողմ-կողմի ներկայացված էին դարձի ու թոռան ստեղծագործությունները: Դրանցում հայ ժողովրդի Պատմության գանձերն են, հայ եւ համաաշխարհային մշակույթի, մարդկության անցյալի մասին Տեր-Ղազարյանների մտածումներն ու գեղագիտական բարձր ընկալումներն են. մոլեկուլի չափ փոքր եզակի ստեղծագործություններ, որոնք մոնումենտալ ֆանդակներ ու գեղանկարներ են ամփոփում:

Հ.Գ. Մինչ սույն հոդվածը դասրասում էի հրատարակության, Էդուարդ Տեր-Ղազարյան կրտսերն իր ֆեյսբուքյան էջով արվեստներ հանրությանը տեղեկացրեց, որ նոյեմբերի 1-ից Աբովյան 8 հասցեում («Նոյան սարայան» գրախանութ, առաջին հարկ) գործելու է «Էդուարդ Տեր-Ղազարյանների միկրոարվեստ» թանգարանը, որն այցելուների համար բաց է լինելու ամեն

օր: Սա առաջին ֆայլն է Էդուարդ Տեր-Ղազարյանի արվեստը ներկայացնելու ամբողջ աշխարհին՝ որդես ազգային արժեք եւ համաաշխարհային մշակույթի բացառիկ երեւույթ:

«Յեռավոր համաստեղություն» վավերագրական Նյու Յորքում, Բոստոնում եւ Չիկագոյում

«Անկախ ոգու մրցանակին» առաջադրված թուստնցի կին ֆիլմարտորիչ Եվգենի Սիգրահիի «Յեռավոր համաստեղություն» վավերագրական ֆիլմը նոյեմբերի 2-ից ցուցադրվում է Նյու Յորքի Մետրոգրաֆում, ըստ «Միրո-Սիտեթթեթթի» հաղորդագրության: Միգրահիի Թորիայում (Սամբուլում) նկարահանված, մրցանակակիր ֆիլմը (82 րոպե, թուրեթեմ, հայերեն, անգլերեն եւ ֆրանսերեն լեզուներով), որը վեց սարվա միանձնյա աշխատանքի արդյունք է, դասնում է ծերանոցում ադորող, Ցեղասպանությունը վերադարձնող մարդկանց հոգեսարսուռ ադորումների ու հիպոթեզողությունների մասին: Նրանք դասնաբաններ են, արվեստագետներ, դճամուղներ, հասարակ մարդիկ, որոնք ռեժիսու-

րական խցիկի առաջ բացում են իրենց ներաշխարհը հիպոթեզող անցյալի իստոր իրադարձությունները, նաեւ՝ արկածային հետաքրքրությունները:

Ֆիլմի առաջին ցուցադրումը տեղի է ունեցել Լոկառնոյում (Շվեյցարիա), որտեղ ստացել է ժյուրիի «Հասուկ հիպոթեզողության արժանի» մրցանակը: Այն «FIPRESCI» եւ «Լավագույն ֆիլմ» մրցանակներին է արժանացել համադասարանաբար Վիեննայի եւ Չոնչոլի (Հարավային Կորեա) կինոփառատոններում: Տարկուվսկու ոճով նկարահանված վավերագրական ֆիլմը Նյու Յորքում մինչեւ նոյեմբերի 8-ը ցուցադրվելուց հետո, նոյեմբերի 9-ին Չիկագոյում է ներկայացվելու, իսկ նոյեմբերի 26-ին՝ Բոստոնում՝ Բրեթլ թատրոնում:

Ներկա է լինելու ռեժիսորը, որին վերջերս շնորհվել է «Գուգենհայմ» ընկերությանը անդամակցելու դասվակնորությունը:

Հ.Օ.